

Washington University School of Medicine

Digital Commons@Becker

The Robert E. Schlueter – Paracelsus Collection

Rare Books Collection

1553

Labyrinthus medicorum errantium, D. Theophrasti Paracelsi, cum adiunctis.

Paracelsus

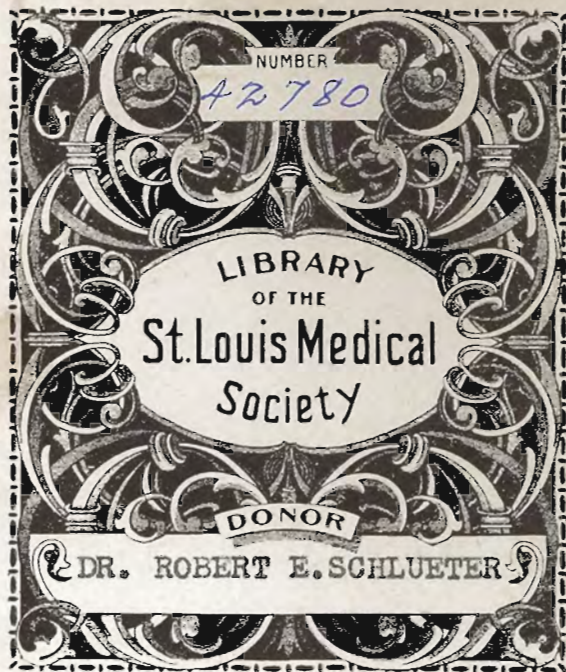
Follow this and additional works at: <https://digitalcommons.wustl.edu/paracelsus>

Labyrinthus medicorum errantium. Cum adiunctis. Nürnberg,
Neuber für B. Vischer, 1553. Mit Holzschnittporträt des
Paracelsus nach Hirschvogel, datiert 1552. 40. Hbpgt.
Sudhoff 30.

75.--

b-12670

LABYRINTHVS
MEDICORVM ERRANTIVM,
D. THEOPHRASTI PA-
RACELSI.

CVM ADIVNCTIS.

Ingenij quisquis Theophrasti fila sequutus,
Tutus ab insidijs est Labyrinthi tuis.

Don. Henr. Ulrich. h. 1687
Const. 3998-9

IN LAVDEM MEDICINÆ.

H. L. L.

Indidit humanis præclaras mentibus artes,
 Clara gubernator qui regit astra Deus,
 Ut certis totum moderentur legibus orbem,
 Atq; homines firma conditione iuvent.
 Plurima uel referant præsentis commoda uitæ,
 Nec non ut prosint moribus usq; bonis.
 Præ reliquis diuina tamen Medicina putanda est.
 Quæ morbis certum dat ratione modum.
 Munere de cælo missa est diuinitus orbi,
Hunc authore Deo credimus esse datam.
 Namq; opibus ueluti corpus præstare uidetur,
 Sic alias artes uincere sola potest.
 Esse quid utilius, uel quid præstantius unquam,
 Humano generi quàm Medicina queat?
 Hæc docet occultas rerum cognoscere causas,
 Agri, quo medicare stituantur ope.
 Conseruat sano solidas in corpore uires,
 Nec tamen amissas non reparare potest.
 Præscribit iusto conuictus ordine leges,
 Qui prodesse solent, qui uel obesse cibi.
 In pretio magnis erat undique regibus olim,
 Qui Medicis etiam præmia magna dabant.
 Ergo pij ut doctis Medicis tribuantur honores,
Biblia sacra Deo sic statuente iubent.
 Nec te iudicij moueat sententia praua,
 Senſaque inhumanis horridiora Getis,
 Sed magis inde Deo toto dic pectore grates,
 Qui medica morbis eripit arte suos.

ACHATIVS MORBACHVS MEDICINÆ

CANDIDATVS, LECTORI
FOELICITATEM &c.

Edicinam maxima in ueneratione semper
fuisse, lector candidissime, adeo perspicuū
est, ut neminem qui litteras legerit latere
possit, Nam siue Hebræos siue Arabes se-
cutus fuerit: seu Egyptios & Persas seu de
niq; Græcos ac Latinos attigerit, eam semper aut diuinos
homines, quos Heroas uocamus, aut pietissimos Theolo-
gos, aut magos religiosissimos, aut philosophos sapientis-
simos, aut etiam reges potentissimos tum coluisse, tum ex-
ercuisse inueniret, multosq; ex his & deos habitos: pluri-
mos uero tantis honoribus effectos quantos homini im-
pendere uix fas est. Verum nostro æuo (quod citra animi
excandescentiam referre nequeo) in abiectissimorū ne di-
cam perditissimorum hominum tractationem deuenit, ut
nemo tam rudis, tam ignauus, tam omnium rerum imperi-
tus existat, qui sese ex professo medicum dicere nō audeat.
In illam nempe fecem hominum detrusa est medicina, ut
non modo aliptæ & balneatores, pigmentarij, & pharma-
copolæ, uerum etiam coci, cupediarij, circulatores, hystrio-
nes, & tota illa turba circumforaneorum medicinam exer-
cere audeat, qui tamen omnes carnifices uerius quàm me-

P R Æ F A T I O.

dici & dicendi & habendi sunt, Quod in primis hominum uitas negotiantur, questum magis quàm artem secuti, & dum mederi audent homines perdant, Hi sunt qui periculis nostris, ut ille ait, discunt, & per experimenta uitas auferunt. Cuius temeritatis licentiam sola impunitas hactenus præstitit, cum nulla lex sit (ut Plinij uerbis utar) quæ incitiam capitalem puniat, Ne tamen perpetuo & sine exemplo uindictæ hoc genus hominum elabatur, iudicium nuperrime cum Mulomedico peractū, sub specie Dialogi proponere uolui, quem scilicet Dialogū sub calcem huius Labyrinthi reperies, in quo causa publica mortaliū agitur, In primisq; temeritas ac maleuolentia istius sectæ hōm manifestis, argumentis, tum culpatur, tum reuincitur, demum quoq; pro meritis uindicatur. Nemo autem existimet criminib; ab illis arreptis, ut medicinā artem oīum præclarissimam arrodere uelim, Sed quo Mulomedicos istos & infimæ plebis quisq; lias, qui nec natare nec literas norūt, coarguam, rapacesq; ipsoꝝ nundinas subuertam, qui humanæ uitæ ad mortem usq; insidiantur. Adesto ergo, lector candidiss, animo æquiore ac communem humani generis iacturam, rei que medicæ dedecus curiosius expende, Inuenies enim uero nullam pestem longius abigēdam, quàm malum medicum q dum uitam hominis aut tueri aut reparare promittit, necem interitumq; machinat, ceu hoc Phœbea luce clarius ex instituta scæna cognoscere licebit. Tu modo fac spectatorem iucundum agas, Vale ac plaude.

PRÆFATIO IN LABYRIN-

THVM MEDICORVM ERRANTIVM

DOCTORIS THEOPHRASTI

PARACELSI.

VIA error in qualibet re periculosus est, & is qui errat, iam huc iam illuc tendit, nusquam erroris terminum aut finem inuenit, nec quorsum deniq; pergat, scire potest, requiritur & necesse est, ut ab alio educatur, qui uiam rectam exeundi cognoscat, is qui in errore est. Qui autem errare & deuiare incipit, ille quoque admonitore opus habet, ut sic periculum cauere discat. Sic olim medicina ars in errorem ducta est, in quo hactenus semper uersatur, & non ideo fallax & incerta quædam opinio, certa scientia dici meretur. Et quare de scientia ac opinione sermo incidit, dicendum puto, quod scire & intelligere, est rem uerè perspectam ac cognitam habere, eiusq; rectæ scientiæ, quemadmodum & ueritatis, simplex est ratio. Opinari autem siue errare & scire, dupliciter intelligitur. Quidam enim homines, posteaquam in errorem ac labyrinthum inciderunt, ita grauiter errant, ut neq; monoculum illum centaurum, neq; exitum erroris inueniant, & isti errant supremo errore, ac summa ignorantia laborant, quemadmodum cæci, qui planè certi nihil norint. Si igitur errantes, dum sæpius ac diu quærunt, nihil inueniunt, & dum gnauiter laborant, parum proficiunt, tamen nec ad finem labyrinthi perueniunt: sed iam ut in testudinis testa circum circa ambulant, mox iterum retibus quasi inextricabilibus inuoluti, sursum deorsum sese tollentes, ac exitum quærentes, nihil inueniunt. Nam ibi quærunt, ubi nihil est, palpant, quod nusquam est, & inueniunt quod non est. Quidam uerò ingreditur labyrinthum, & eò usq; pergunt, donec ad centrum eius perueniant: ibi demum aspiciunt monoculum horrendum, qui Centaurus appellatur: cuius & imperio uel tyrannidi potius, statim subiiciuntur, & tunc penes monoculatum eiusq; scientiam, omne imperium ac summa rerum omnium est. Hi sic errantes plus aliquando uident, quàm priores: non tamen plenè uident, sed monoculi solum. Grauius quidem & periculosus ualde error est, si ars erret: Et in sapientia errare pessimum est, ac nihil aliud quàm in nocte ac tenebris uersari.

Iam autem negari non potest, quin si sic, ut diximus errant, multum interim experiantur: parant enim sibi experientiam, hinc illuc circumeundo, & dum sic

PRÆFATIO.

diutina peregrinatione portam labyrinthi prætereunt, eo ipso plus doloris, plusq;
iracundiæ sibi conciliant, quàm ulla uel longissima peregrinatione, quæ tenebris ac
errore careret. Inueniunt etenim in tali labyrintho experimenta experimentorum
& labyrinthum labyrinthorum. Qualis enim dux, talis miles, qualis præceptor, ta-
lis discipulus, & qualis fiber, talia plerunque sunt instrumenta, ac quicquid sub mi-
notaurō illo monoculo est, cæcum est. Conuenit enim ut rex oculatior sit regno: &
quia rex monocolus parum uidet, necesse est regnum planè obcæcatum ac inutile es-
se. Si autem uersantes in labyrintho cæci sunt, erunt procul dubio & studia eorum
cæca, serit institutio, doctrina, speculatio, sapientia, praxis, ac omnis denique opera-
tio cæca. Qui enim ingressus est labyrinthum, monocolus uel plane cæcus ingressus
est: qui autem nec per se uidet, nec alio uiam monstrante, pergit, necesse est eum to-
tum errare & obcæcatum esse. Quod si etiam contingat, ut monoculo illi pares ef-
ficientur, in errore tamen sunt, quia monoculi auxilio nihil quicquam subleuantur,
cum is uix sese tueri & sibi satis uno oculo prospicere queat. Videns enim uno in la-
tere, in altero cæcus sit oportet, quia altero ex latere oculo caret.

His sic præmissis, quàm periculosum sit in artibus ac scientijs errare, quanq;
incommodum ijs, qui sic errare dicuntur, & nunquam ab eiusmodi laqueis se extri-
care queunt, quilibet facile agnoscit.

Quod ad Medicinam attinet, Iudæi olim summè gloriati sunt, & adhuc glori-
antur, nec mendaciorum eos pudet, se uetustissimos ac primos Medicos esse, iacta-
tant. Et sunt quidem inter omnes alias nationes principes, nebulonum scilicet. Quæ
enim est eorum quæso Medicina? quæ morborum curatio, quidūc agunt egregie ac
laude dignum? Parum quidem re ipsa, quod bonum sit, præstant, nisi quod fallendo,
decipiendo ac mentiando multum pollent, si id bonum dici meretur. Deum ipsum ac
Filiū ipsius unigenitū auersati sunt, nec cognouerunt, & naturæ operationes ui-
resq; cognoscent? Deus ex manibus ipsorum Medicinam eripuit sustulitq; ipsos &
illorum genus in infinitum damnans abiciensq; simul & illis maledicens, qui Iudæos
tuentur, quiq; negotijs illorum se intromiscunt, & tamen Medicinæ ullam laudem
sibi arrogabunt? absit. Nam si quid possunt Iudæi circa Medicinam, id non à suis
hæreditario acceperunt, sed ab alijs, & peregrinis quasi furto subtraxerunt.

Non enim ad Medicinam nati, non in ea educati sunt. Imò uocatio ipsorum à
mundi primordio fuit expectare Deum Messiam, ipsum colere ac obseruare, &
quicquid

PRÆFATIO.

quicquid ultra hoc conati sunt, alienum quiddam ac adulterinum fuit. *Ethnicis autem Medicina data est*, & Ethnicos tanquam uetustiores Medicos meritò ex hoc ueneramus ac magnificimus.

Sic igitur res se habet: Græci primi omnium in Medicinam se immiscuerunt, & magna in ea aggressi sunt, plurimas ob causas, præsertim tamen necessitate urgente: mendacijs tamen ita eam conspurcarunt, quod & *Arabes*, & cæteræ deinceps nationes ausæ fuerunt à mendacijs ac mendis eam uindicare, & quàm id foelicitè fecerint, patet. Certè quo maiore astutia hac in re agitur, eò citius erratur, & quo quis diutius se macerat in inueniendo, eò inuenit minus. Non enim ratio hominis hanc artem nobis largitur, sed ab eo petenda est, in cuius manu ac potestate sita est.

Postremo quoq; & ultimo accesserunt quidam ad corrigendam hanc artem, & metam ei certam imponendam, quò à barbarie & incertitudine semel liberaretur: & isti postremi optimi fuerunt. Primi quidem pauca inuenerunt, ad ultimos res redijt, quorum iam officium est, inuenta augere & usu confirmare, ac quasi exiguos riuulis scatentes fontes, in magna flumina dilatare.

Quapropter, ut Medicinæ error ac labyrinthus notior fiat, proposui hoc opere rectam Bibliothecam ac libros indicare, ex quibus libris errores cognoscantur, tenebræ intelligantur, & sic ingressus fiat non ad *Ministaurum monoculum*, sed ad illum potentem ac æternum, habentem in una deitate plures oculos, qui lux est & uia, quiq; incedentes secum beat. Beati deinde sine tenebris ambulant, nec fraus in cordibus eorum inuenitur.

Theophrastus

THEOPHRASTVS

PARACELSVS LECTORI

SALVTEM.

qua via medi-
nica
VONIAM id à quibusdam uitij mihi obijcitur, quòd is ego sim, qui illis manibus ac ui quasi ad Medicinam profiliam, nec per ianuam ac rectam uiam ad eam ingrediar, excusatione mihi in hoc opus est, humanissimi lectores, & aduersus istos nugatores ac nihili homines, responsione. **Primo** igitur respondebo illis. Quæro: quæ nam sit porta, quæ uia, quisue modus rectus introeundi ac perueniendi ad Medicinam? Num Auicenna, num Galenus, Mesue, Rasis, an uero ipsius naturæ lumen? En adsunt duæ ingrediendi uia: altera est per libros prædictorum Medicorum, altera per naturam. Meritò igitur iam hic quæritur inter istas, quæ sit melior uia ad Medicinam. Et rectius considerando apparet, lumen naturæ rectam uiam ac ianuam esse, per quam quis ingreditur ad eam, & alia ianua ingredi, est per tectum uel fenestram descendere. Non enim conueniunt inter se istæ uia, Quare aliud est lumen naturæ, aliud sunt codices scribentium, Item aliud est lumen Apothecariorum, aliud lumen naturæ: & sic, quia inter se non conueniunt, (in altero tamen istorum necesse est rectam uiam esse sitam) **Iudico** istam certiorem esse uiam, & istum Medicinæ rectum librum, quem Deus ipse omnipotens nobis dedit, quem ipse composuit, dictauit ac scripsit. Cæteri autem libri, quibus hominum consilia, somnia ac opiniones traduntur, tantum ualent quantum ualere possunt, nec enim eiusmodi opinionibus naturæ ac ueritati quicquam detrahitur. Et hæc est, optimi lectores, firma illa ac perfecta scientia, scire scilicet, quod ex uno solummodo fonte oīs Medicinæ ars originem ducit, à Deo nempe. Si igitur à Deo est artis origo, sequitur quod
& fun-

P R Æ F A T I O.

& fundamenta ac principia istius ex Deo pendeant, & à Deo nobis affatim tribuantur.

Quomodo igitur talia principia à Deo discimus? Hoc Deus ipse ostendit, dicens: Medicinam ego mirabiliter creauit, quasi diceret, in libros conscripsi, ibi quærite, ibi legite, & inuenietis ac cognoscetis. Sapiens igitur uir à Medicina abhorrebit nunquam, sed quæret potius, ac inuestigabit eam, si modo uerè sapiens sit. Is enim qui ab operibus ac creatura Dei abhorret, uerè sapiens dici non potest, & sic qui Medicinam contemnit, eius sapientia à Deo minime est, nec in eo Medicina inuenitur, Vbicunque enim Dei sapientia non est ibi nec Deus est, à quo illa profisciscitur.

Si itaque quis ad Medicinæ scientiam aspirat, ille primo & ante omnia ibi eam quærat, ubi est, ut rectam & ueram Medicinam sic amplectatur, nec propriam sibi suis fantasijs ac speculationibus fingat. Non est enim Rhetorica, non Grammatica, nec de orationis partibus, sed de longè grauiore re agitur, Inde igitur eam pete, ubi descripta est, & non impinges nec errabis. Considerare licebit omnes omnium scribentium libros & uolumina, euoluere omnium doctorum, qui unquam fuerunt, scripta, certe uidemus ista quæ cum naturæ lumine concordant, firma esse ac efficacia ualde: Quæ autem contra naturæ lumen uel suscipiuntur uel fiunt, ea omnia nihil esse nisi merum labyrinthum, in quo nec ingressus nec egressus certus est. Multi quidem sunt, qui se uera & ex naturæ lumine scripsisse, sibi persuadent, sed falso. Habet enim quiddam in principio certi: citius tamen à ueritate deuiant, quàm decet, & quod habent ueri, id arbitrator mutuo eos accepisse, ab his qui uerè sapientes erant, & deinde suis erroribus conspurcasse ac oppressisse: & sic inuenerunt uel in ipso labyrintho margaritam, quæ neglecta & ante porcos proiecta fuerat. Sic igitur, optimi lectores, in Medicinæ studio legite, ut optimos libros principis medicorum perlegatis, in quibus certa Medicina est, Solus enim is Medicus Deus, ut puto, illuminat, medicinam ministrat, sine quo nihil perfectum esse potest.

CAPVT PRIMVM
DE PRIMO AC PRINCIPALIO.

ri Medicinæ libro, ex quo quilibet Medicus artem
suam haurire debet, qui liber ex sola diui-
nitate proficiscitur.

R I M V S ac principalis liber omnis Medicinæ, uo-
catur Sapiencia, sine quo libro nemo unquam quic-
quam fructuosum ac laude dignum efficiet. Ea autem
sapiencia est scire, & non opinari, ut scilicet, quis uerè,
perspicuè ac plane sine omni dubitatione aliquid cog-
noscat, quod deinceps non temere, non inconsulte, sed rationabili-
ter appositèq; eo utat. Ista autem sapiencia debet esse perfecta, absq;
stoliditate, absque errore & dubio. Imo recta uia, rectum fundamen-
tum, recta intelligentia ac speculatio esse debet, quæ singula in sua
specie ac natura acutissimè perpendat. In hoc libro est ueritas, &
iusta omnium rerum cognitio, qua cognitione cuncta reguntur,
ducuntur ac perficiuntur. Is liber est Deus opt. max. Nam qui
cuncta solus creauit, penès ipsum etiam solum est sapiencia & intel-
ligentia omnium rerum creatarum; per ipsum sapienter agimus in
negotijs agendis; & sine illo nihil regi, nihil duci, nihil flecti aut per-
fici, ita ut debebat, potest: sine ipso quoq; quicquid est, mera fatuitas
& merus error est. Nam quemadmodum Sol lumen nobis omnibus
præbet, suisq; radijs omnia perlucet, quæ aliàs luce carerent, Sic
quoq; sapiencia illa superne ad nos perueniat, nosq; illuminet, ne-
cesse est. Nam quid aliud est prudentia, nisi artis rectus usus? ut sci-
licet, quilibet artem suam ac officium perfecte noscat, ac bene admi-
nistret, quæ non nostris uiribus constat aut efficitur, quemadmo-
dum nec lux, nec tenebræ, quemadmodum nec æstas nec hyems no-
stra

prudentia

stra opera efficiuntur. Et si enim Medicina naturalis scientia est, hoc est, quæ nobiscum in terra nascitur, uti & argentum uiuum, gnaiacum, & aliæ eiusmodi species, tamen necesse est, ut superne nobis demonstretur, & ut ex diuino libro eius scientiam nobis comparemus. Ex isto etenim libro oportet ut ante omnia discamus quid in Medicina sit, quomodo in ea sit, quomodo extra quasi effodiat, & quo pacto ægrotanti subueniatur, Corpus enim Medicina non est, terra quoque Medicina non est, sed terra est: in corpore autem & in terra Medicina est, ibi occultatur ac latet, & ita quidem latet, ut neque à terra cognoscitur, neque à sanguine aut carne intelligitur: & ut breuiter dicam, nullis nostris uiribus cognoscitur. Quid igitur? Si non hominis Medicina est, nec tamen sanguine aut carne, nec humanis uiribus ullis apprehenditur, necesse est ex spiritu illam prorepere, qui in homine est, & is spiritus est ab eo, ad quem post obitum corporis iterum demigrat, isque spiritus est discipulus Medicinæ.

Sic itaq; clare sequitur, quod prima institutio & inquisitio hu-
ius Medicinæ, querere regnum Dei. Hic est ille thesaurus, hæc scho-
la, hoc fundamentum omnis sapientiæ in quolibet homine sapiente.
Nam hoc libro perlecto, id est, regno Dei quæsito, omnia deinceps
nobis affatim ministrantur ac adhiçuntur. Si enim sedulo quæri-
mus, fortiter pulsamus, suppliciter petimus, quid hoc regno Dei
nobilius esse potest?

Terrestres quidem nos ac mortales sumus, nec quicquam in schola terrestri habemus, nisi imperitiam, stultitiam, erroresq; igitur admonemur, ut ad aliam scholam pergamus, ut aliud refugium sapientiæ quæramus, regnum scilicet Dei, in quo omnis sapientia abundat.

Hanc Evangelij sententiam Medicus iuste accusare aut culpāre non potest, & hoc ipso dum cogitat, naturæ cum regno Dei nihil esse commune, & medicinæ apud sacra ista locum non esse, falso suspicantur. Nam à Deo provenit, & à Deo datur. At dicet quis,

L A B Y R I N T H V S

Infideles & Ethnicos quosdam uidemus Medicos esse, qui regnum Dei non quærunt? tamen interim nihilominus id quod habent, à Deo creduntur accepisse, sine quo nihil est. Spiritus enim ubi uult spirat, nullius est proprius, nulli seruit, huc illuc pro arbitrio suo agitur. Ab eo itaq; necesse est, ut Medicus sua principia sumat, nec quemadmodum Pseudomedici ubiq; mutabilis uenti instar oberret. Quisquis enim ueritatem huius artis inquirere uelit, ille hic incipiat, & omnia deinde foeliciora sequentur. Sin uero hoc principium neglexerint, eueniet, ut curiosissime laborans & grauiter studens, nunquam tamen ad terminum certum & finitum perueniat, nec ueritatem arripiat. Bene nos Paulus admonet, & docet, à quo quisque hominum suam prudentiam petere debeat, & quomodo eam inuenire queat. Si Medico ars desit, id est, si sapientiam adhuc desiderat, quærat eam apud Deum. Iuxta Apostoli Iacobi doctrinam, qui dicit: Naturæ uires & arcana à Deo discere nemo abhorreat.

Sic itaq; haud inconueniens erit dicere, Deum librum primum esse Medicinæ. Quis enim melius nouit elaboratum, quàm is qui elaborauit? quis melius effectum nouit, quàm is qui fecit? aut à quo commodius quis discit, quàm ab eo, qui perfectus sit suæ artis artifex? Cum igitur à Deo Medicina creata est, nemo certe melius eam nouit, quàm ipse Deus creator, & ab ipso deniq; ad nos peruenit ac profluit, non aliter atq; ex Solis radijs calor prouenit, qui flores ac omnis generis gramina producit. Num quid, quisquam habuit, quod à Deo non fuerit, quodue Deo non merito acceptum ferat? non certe arbitror. Is enim est, qui in sua manu tenet omnia, & cuius potestate, si quis quid eripere aut consequi uelit, orando id faciat oportet, quærendo & pulsando, & hæc est uia ad scholam: nam ui & uiolentia hac in parte nihil efficitur. Is enim qui nos orare, ac panem uictumq; petere iussit, iubet & alia maiora flagitare. Nec in pane etenim solo uita nostra consistit, sed & doctrina ac sapientia ex ore Dei proueniente. Et ea sapientia nos saturare debemus, non minus quàm alijs cibis, simul & cogitare, cetero cibo uentrem ad

*modus ex libro primo id est ex deo medicina
sumitur ut dicitur de libro.*

ad pusillum temporis saginari, hac autem animam ad æternam uitam muniri. Fulgebunt etenim olim in cœlo sapientes, non minus atq; Sol fulget inter stellas, hi dico sapientes, quorum à Deo sapientia est.

Sic quælibet perfectio ac quælibet artis absolutio à Deo est, qui nos iubet orare, pulsare & quærere, dicens : Quicquid petieritis in nomine meo, dabitur uobis : ex quo sequitur, nos non lapides, serpentes aut scorpiones pro pane accepturos esse, sed longe meliores. Et ita quilibet etiam naturalium rerum diligens indagator, sciat, hoc pacto naturalia addisci facile & recte posse. Hoc enim uerbum dum inquit: Discite à me omnes &c. necesse est ut impleatur & effectum habeat. Quicquid enim ab illo non discimus, id haud dubie absq; fundamento est, & à ueritate alienum erit, imo quicquid extra ipsius scholam sapimus, id nisi tenebræ, error ac mera cecitas est. Sic enim secreta ac mysteria naturæ peruestigare poterimus, & sic magnalia Dei nobis nota fiunt ac manifestantur. Sic quoq; abscondita & occlusa in natura referantur per illum, qui in natura ea abscondidit, & qui plurimum delectatur, quoties uidet nos sedulos ac industrios esse in inquirendo scripturam illam, per quam sic arcana manifestantur. Si uolatilibus cœli ac reptilibus in terra tam largiter necessaria ministrat benignissimus Deus, ministrabit haud dubie & nobis multo largius, qui ad effigiem ipsius creati sumus. Quid enim uel minima auicula habet, quod à Deo non acceperit? Si igitur nos istum librum, in quo omnis sapientia includitur, ex quo cuncta scientia profluit, non exacte ac bene perdidicerimus ac cognouerimus, sic accidet, ut sedulo studentes nihil proficiamus, & oculis apertis nihil uideamus.

Visum est itaque mihi, ut prius libros medicinæ ostenderem, quàm ad Gallici morbi descriptionem accederem, & sic præponerem primum ac utilissimum librum, in quo omnia fundamenta ac principia comprehenduntur, in quo etiam discere incipiens finem inuenit, nec incertis ambagibus uariè circumagitur. Sic namq;

in ædes, id est, in Medicinæ artem, recta ianua ac uia patet, & sic recte ingredimini: non per fenestras aut tectum descendimus, non temere irrumpimus, quemadmodum humoristæ facere consueverunt, qui ulro absque omni ordine in Medicinam se præcipitant, nec hunc librum prius exquirunt: quærent enim primo thesaurum illum, quem tineæ ac rubigo facile corrumpunt, & sic quoque præmium laboris ac uirtutis suæ denique accipiunt, errorem scilicet. Nam quod quisque quærit, inuenit, & ubi quis thesaurum habet repositum, ibi & cor eius alligatum esse oportet. Sicque magno conamine incidunt in Pauli sententiam, dicentis: Nihil aliud agunt quam quod discunt, nec tamen possunt inuestigare artem ueritatis. Quæ sententia loquitur de his, qui prius terrestre regnum, non Dei regnum quærent.

SECUNDVM CAPVT, DE SE-
cundo libro Medicinæ, ex quo Medicus discit
quid sit firmamentum.

EMINI & hoc mirum uideri debet, quod hoc loco libros scriptos, chartaceos, non in medium produco, nec in istos lectorem duco, ut inde principia Medicæ artis hauriant, huius enim causa, ut necessaria ac magna est, ita quoque præ oculis ac in promptu est.

Conscribunt passim multi, ut uidemus libros, tum boni tum mali, tam docti quam indocti, & mali sæpius scribentes, multa mixtim, ac sine delectu accumulunt, ut sic malis suis, bona quæ sunt, contraminent ac conspurcent. Deinde sæpe occasione data, mala extollunt, laudant, bonaque pro uiribus opprimunt, & sic uarijs modis uentos concitant, ut legentes in fluctuosis undis semper retineant, nec unquam in tranquillo mari nauigare eos sinunt. Et ita quilibet alienis plumis formosus esse, ac nomen sibi parare cupit: igitur non ui ali-

M E D I C O R V M.

ui aliquid effingunt ac comminiscuntur quocunq; pacto possunt, taliumq; scribentium opera, uel delitijs potius, Medicina plane corrupta est ac prophanata.

Non igitur istis libris fidendum est multum. Nam etsi nonnquam experimenta quædam admixta habent, ea tamen ita apud ipsos authores sunt, ut quasi incerta, & postea alijs nugis magis ac magis obscurata, ut omnino incerta reddita uideantur, ita etiam, ut eiusmodi erroribus ipsi nugarunt authores, deniq; falsi sunt ac decepti, & ex librorum ipsorum stylo etiam apparet, magnam simplicitatem mixtam cum inscitia, in medicina fuisse.

Sciendum igitur alios libros esse, ex quibus recta fundamenta Medicinæ sumuntur, præter quos, omnes alij & libri, & scriptæ literæ sunt mortuæ & inutiles, quare citius mortem decumbenti, quam uitam afferunt. Alter igitur uel secundus liber Medicinæ, est liber de firmamento, qui iusto ordine post primum librum poni & disci debet. Nam quemadmodum supra diximus, si in primis regnum Dei quaesierimus, adijciuntur nobis alia absque dubio, & sic post istum, hic quoque liber subijcitur ab illo, qui in naturæ lumine uiuit spiratq;.

Quemadmodum autem in scripto aliquo libro, literis depingi ac scribi potest, integra quædam ars & absoluta doctrina, quam deinde quilibet ex isto cognoscere legendo potest: Sic in firmamento quoq; talis reperitur liber, qui nobis uirtutem efficaciamq; firmamenti abunde exhibet, ac docet. Nec hoc tamen dico, quasi ab Alphabeto originem huius libri ducerem, minime. Nam hoc, quod Alphabeti literis comprehenditur, extrinsecus ad literas eas applicatur. In firmamento autem ipse liber, & res descripta in libro, unū sunt origine & ordine, ut exempli causa: Arbor aliqua in horto crescens, fructumq; ferens, per se nihil nomen arboris exhibet, etiam absque literis, & absq; ulla scriptura, nec necesse habet literis pictis Alphabeti, imo uirtute sua satis declarat, quid sit, quid fructus ferat, quæ uis, quæ operatio in illa sit, & quare sit, hæc q; omnia absq; charta

*Sine fundamentis
ut libri*

firmamentum

L A B Y R I N T H V S

charta & papyro, absq; calamis & atramento. Sic quoq; liber firmamenti facere solet, per se nos docet, qualis sit, quid comprehendat, quæ uis ac uirtus &c. absque scriptura, sed tamen ex hoc libro firmamenti non scripto, descenditur ad Alphabeticum librum scriptum.

Quia tamen aliter atque aliter de hoc homines uarijs in libris scriptis quærunt, accidit ut uel optime scriptis libris uix fides habenda sit, nisi prius ad hunc librum firmamenti, ueluti ad amussimam redigantur, probenturq; sicuti aurum, sal, gemmæ & eiusmodi ad lydiū lapidem probantur. Et qui hunc librum non diligenter perlegerit, non exacte perdidicerit, Medicus dici aut esse, nequaquam potest. Nam quemadmodum ex multis literis ac syllabis uocabula quis colligit, ex uocabulis deniq; sententiam integram componit, qua aliquid certi indicatur: sic quoq; Medicus cogitur ex singularum stellarum enumeratione & consideratione certum quiddam colligere, & certam sententiam componere. Item quemadmodum singula uocabula singulas significationes habent, nec tamen sententiam, in se perfectam continent, cum cæteris quoq; dictionibus adiungantur, quibus omnibus coniunctis perfecta oratio efficitur. Sic etiam stellæ copulentur necesse est, ut ex tali copulatione ac coniunctione multarum, certa quædam sententia & certus effectus firmamenti sumatur, id est, omnes firmamenti uirtutes causasque coniungere debemus, quibus coniunctis, non aliter ac ex epistola scripta, & ultra centesimum lapidem missa, sententiam, ueritatem, ac animum scribentis, id est, firmamenti intentionem ac potestatem cognoscimus.

Posteaquam igitur de libro uel de epistola tali constat, tunc proximum erit Medico, ut nuncium siue tabellarium fidelem sibi eligat, cui literas deferendas tuto committat, & hoc proprie ad hunc secundum librum attinet, Liber quidem correctus ac minime mendosus est, neminem fallit, quia ab eo scriptus, qui fallere non potest, & qui etiam absq; chartis literas emittit, ut nos instruat. No-

uit enim

*Liber firmamenti uirtutum astronomicarum firmamenti
epistola de dote id est modum uirtutum ex singularum stella-
rum enumeratione & consideratione per se ipsa colligi-
tur & multa sententia componitur. omnes firmam*

M E D I C O R V M.

uit enim is à principio, fore aliquando, ut Pseudomedici adueniant, qui sinistro ac peruerso calamo libros scripturi sunt.

Hæc est uia studendi Medicinam, hic liber in medica facultate perlegendus, talis author, sic quoq; ab initio usque ad finem morbi cognoscuntur. Et sic libro firmamenti inuento, quamuis deinde requiritur ut in charta quoq; describatur, non tamen alius est in ista charta, seu membranis, quàm quod umbra in pariete, aut quod imago in speculo, quæ inditium sunt quidem corporis & formæ, nec tamen perfectum corpus aut formam exhibent. Imo qui plene instrui de corpore aut forma uelit, necesse habet, ut ultra umbram ipsam personam inspiciat, & ultra speculi imaginem ipsum hominem bene contempletur: quo facto, iam plene cognoscit, iam plene uidet, ac iudicat, nec amplius uel umbra uel speculo indiget, dum uiuam formam oculis intuetur. Sic libri Medicinæ scripti, non sunt perfecti, ut scripti, sed uti per se, ac in se, perfecti & absoluti sunt. Sicut & arbor, cum describitur, eò usq; describitur, quousq; forma eius quantitasq; externe apparet, oculisq; subiecta sit. Interiora autem, scilicet, qualitas ac uirtus arboris, quæ est ipsa arbor, nunquam recte aut plene depingitur, quare in arbore ipsa est, & in ea manet, nec penitus describi potest. Item, sicut ea quibus uescimur propriè cibus ac nutrimentum non sunt priusquam sanguis fiant: posteaquam autem in sanguinem conuersa fuerint, tunc cibi nomen merentur, quia tunc cibant ac nutriunt corpus: illud autem quod sanguis non est, uere cibus non est. Et si distinguere nos uerum à ficto, certum ab incerto, proprium à minus proprio oportet, ne umbrā pro corpore, speculum pro forma, arboris externam descriptionem pro ipsa arbore accipiamus.

Et hoc circa Medicinæ libros, animaduertendum summo opere erat, ne scriptis libris plus quàm ueris nitamur, neue incertos pro certis amplectamur, cuiusmodi & liber firmamenti, Ridiculum sanè admodum est, & plusquàm ridiculum adeo delirare nostro tempore homines Medicos, adeoq; obcæcatos esse, ut adulterinos libros pro

C ueris

LABYRINTHVS

prolatus vni
libri

ueris amare uelint, in quibus tamen & sumptus, & tempus, & oleum atq; operam (ut dicitur) inutilem perdunt, unde, quia syllabæ ac uocabula mortua sunt, uiuam sententiam elicere nequeunt, & hoc in curando ac curatione eorum apparet. Nec interim considerant, si quis libros, in quibus ipsi uersantur uti falsos & adulterinos incertosq; accusaret, quòd illos ueros esse probare aliter non possent, nisi ex scriptura, & sic non defendere facultatem cui student, nisi dicendo sic scriptum legimus &c. Vera autem alicuius libri probatio ac consideratio fit respectiue, respiciendo, scilicet, ad eum, à quo liber, ut puta Euangeliorum liber à Christo, quia ex ipso, naturalis liber à natura, & cum natura probatur, quia à natura prouenit. Cum igitur naturalis liber firmamenti ignoratur & occultus est, quomodo per speculum ac umbram, id est, in charta depictis literis discitur uel probat, cum hoc non intelligimus, unde iste liber procedat? Quem quæso alium librum optabit sibi faber lignarius in ædificando, nisi lignum ac securim? quem librum lapicida desiderat, nisi lapides, malleum ac cementum? & quem librum habebit homo Medicus meliorem quàm illum ipsum, qui homines ægrotare & reualescere facit? Necesse quidem est omnino, ut intelligentia & artes ex eo manant profluantq; in quo primo fuerunt, & adhuc sunt, & deinde propter illud quod certum est, conceditur, uel in speculo imaginem, uel in pariete umbram tuto aspicere, cum ante corpus ipsum cognitum habeamus. Corpus est ipse liber: huc igitur Medici pergant, huc properent ac anhelent, secundum id quod Christus ait: Vbi cadauer, ibi congregantur aquilæ, nam ubi recta Medicina, ibi recti Medici merito adcurrunt, ac officium suum exercent. Si ita est, ut quodlibet animal cadauer sibi aptum quærat, & ab isto cibum petat, satureturq;, consequens est, ut firmamentum liber iste sit, uel pratum, ubi cadauer nutrimentum nostrum reconditur, lumen scilicet, naturæ, & ubi scientia uel naturæ lumen, ibi artifices, ibi appetentes scientiam congregabuntur. Sic itaq; Medicina & aliæ artes in corpore sunt, & istius corporis pars est firmamentum, merito

rito igitur Medici accurrunt, ut inde Medicinam discant. Et hoc modo intelligi debet hic secundus liber: Non enim ~~fat~~ est, nec decet, dubia quædam & quauis arundine mutabiliora amplecti, imo fontem ipsum, ~~ac~~ recta fundamenta quærere debemus, ad ipsa recta principia confugiendum nobis est, quemadmodum ad cadauera sibi aduolandum aquilæ putant. Quilibet igitur sic secum statuat, se rectam & indubitatam scientiam sequi uelle, quod cum cogitat, conetur pedibus manibusq; istam scientiam ex certo fundamento eruere, & sic ex certo cadauere cibum petere.

TERTIVM CAPVT, DE TERTIO libro Medicinæ, cuius corpus in Elementis est.

VL T R A prædicta, requiritur ac necesse est, ut Medicus cognoscat ægritudines, morbos, ac è contra, ualitudinem, quatuor elementorum. Magna enim homini cum elementis est cognatio ac affinitas, & maior quidem necessitudo ea est, quàm quæ inter uirum & uxorem est, idq; propter concordantiam unitatis ac coniunctionis, quæ elementis est cum hominibus, & discordantiam, quæ inter uirum & uxorem reperitur. Quia igitur una sanitas, unaq; infirmitas, & plane similitudo est in utrisque, animaduertendum est diligenter, quanam ista proprietas sit in elementis, quo cognito, etiam hominis proprietas cognoscitur, quæcunq; enim mundi elementis sunt uel propria, uel contraria, eadem & hominum propria ac contraria sunt, cui est cum elementis eadem proprietas, & eadem actio. Quemadmodum enim ex terra arbores aluntur, succum ac uim suam bibunt, sic & homines ex elementis: & quemadmodum uidemus ex terra fosclos, ac uarias omnis generis herbas nasci: ex aqua mineralia, ex chao rorem ac pruinam, ex igne Metheoricas impressiones.

*Elementa
que sunt
in uirum &
uxore*

*In uirum
substantia
uim
non*

*Terra
Uirum
Chao
Uim*

Elementa theophrasti

pressiones prouenire. Sic quoq; in homine ista quatuor elementa essentialiter hærent, simul & eorum effectus, species: ac uariæ generationes. Si quis igitur hæc quatuor elementa externa non bene didicerit aut intellexerit, tanquam librum necessarium, in quo Philosophicus Medicus uersari ac discere debet: & ex quo firmare ac fundare suam Philosophiam potest (quemadmodum ex libro Astronomiæ Astronomicus Medicus se fundat) quid quæso ille circa interiora elementa, id est, circa hominis naturam cognoscet? Homo etenim est corpus physicum, elementa autem sunt corpora limi. & physicum corpus oritur ex limo, & ideo sibi reseruat substantiam limi, quemadmodum filius patris sui essentiam sanguine ac carne repræsentat, ut fieri uidemus. Sciendum itaq; quia elementa mater sunt physici corporis, omniumq; adeo ex terra nascentium mineralium ac impressionum: & sic ex ipsis, ac per ipsa, mala bonaq; permixtim crescunt, sana ac nociua, pura ac impura, spinæ ac rosæ, aurum ac lutum, fulgura & ros, manna nebulaq; generantur, quod idem in hominis corpore sic fieri solet. Nam in homine eadem est uis producendi tribulos quàm lilia, tam argentum uiuum quàm auripigmentum, & sic de cæteris, ex quibus deinceps procedunt omnes istæ procreationes, quales sunt morbi & ægritudines hominum.

Has procreationes omnes, Medicus cognitas ac compertas habere debet, nec tamen ex physico discere debet corpore primum sed ex limi corpore prius, deinde ex physico discere debet: ut sic corpus limi, primo nobis literas syllabasq; declaret, deinde uocabula, postea orationem componat, ex qua sententia integra colligatur: ut si ostendatur, quid Sphæra terræ in corpore physico, quid cardiaca physica in corpore limi sit, & sic de cæteris omnibus.

Hoc tamen omnibus modis ita fiat, ut corpus limi præcedat corpus physicum, & tali ordine, istis duobus coniunctis, textus & glossa simul procedant. Hoc Medicus scire debet, & quemadmodum de corpore nostro certi sumus, item quemadmodum certo ac uere scimus,

*ut modum agnoscat ægritudinis morbos ac uicinia
valitudinis quatuor elementorum elementum naturam
et per se ipsum sicut in his philosophis modum uersatur
ut in philosophis corpore uel elementum corpore limi et physico
corpore autem ex limo et materia physici corporis*

M E D I C O R V M.

scimus, omnes capitum nostrorum crines apud Deum numeratos esse, sic istæ generationes apud Medicum numeratæ quasi esse debent.

Elementorum autem quodlibet in tres partes diuiditur, ita tamen quod istæ partes mixtæ sunt in omnibus elementis, unius speciei, unius formæ ac coloris, scilicet in sal quod est balsamum, in refinam, quæ alio nomine sulphur dicitur, & in liquorem, qui aliàs cotoronium appellatur. Ex his tribus partibus omnia proueniunt, tam procreationes elementorum corporis limi, quàm procreationes elementorum corporis physici, ex his quoq; quælibet corpora inficiuntur ac tanguntur, nec in ullo elemento, aut corpore, plures nisi hæ tres inueniuntur. Et ex his fiunt metalla, mineralia, lapides, ligna, herbæ, & alia omnia uegetabilia, siue ea sensibilia sint, siue non sensibilia. Est tamen in hoc etiam differentia, quia alio modo metalla fiunt, alio caro ac sanguis, alio etiam ligna ac lapides &c. Quamuis propriè Medicus huc non respicit, sed interiora potius, uti subiectum suum, considerat, quæ ex elementis nascuntur. Porro etiam sciendum, quod istæ, quatuor matres elementorum sua qualitate ac proprietate, aliquid gignunt in homine. Terra enim suas species producit: aqua suas species: ignis & chaos suas species. Imò in hoc etiam cognoscitur, ac uidetur, quod ex terra flamula ac mandragora crescunt, quæ tamen inter se contrariæ naturæ sunt, quamuis ex una matre natæ. Sic quoq; in homine ægritudines nascuntur ex elementis, non tamen ita intelligendo, quod ex terra solummodo frigidi ac siccī morbi, ex aqua frigidi ac humidi nascentur, & sic de cæteris elementis, ut quodlibet elementum similes morbos efficeret. Imo etiam contra naturam genitricem hæc sæpius gignuntur. Non enim elementa complexionem habent, & quamuis complexionēs ex ipsis proueniunt, non tamen in ipsis complexio est, sed in temperamento est, & illud temperamentum comprehendit omnes complexionēs, omnesq; gradus, qui unquam hætenus omnes numerati sunt à quoq; nec in algorithmum etiam peruenire, sed

C in in ipsis

a humore in quolibet elementum in parte

14

elementis in complexio

Imo in elementis quodlibet elementum in his partibus in suis formis & coloribus in sal & balsamum in refinam & sulphur & in liquorem & cotoronium

LABYRINTHVS

in ipsis adhuc iacent, & sunt in ipsis potentialiter, quemadmodum lignum nondum fabricatum, id enim omnes formas in sese comprehendit potentialiter: uel enim imaginem in eo sculpere licebit, & ad aliam formam redigere, quia in potentia sua quamlibet formam à principio retinet, donec actu accedente certa forma ex eo eliciatur. Sic quoq; de elementorum corporibus dicitur, quod complexiones dant, nec tamen ipsas in se habent. Et hoc Medicus omnibus modis animaduertat, præsertim hanc ob causam, ne forte qualitates & humores matres esse putent. Nam elementa ipsa sunt mater, & eorum procreationes sunt species, non autem humores, ne forsan in hoc erretur, dicendo: Cuius humoris hoc? Respondebo: Colericæ, imo calidæ potius sectæ uidendum est. Nam nec colera, quatuor columnarum una est, sed secundum omnium ueterum sententiam morbus est. Item dicendo: Cuius qualitatis? non bene respondebitur: Sanguineæ, quia sanguis quoq; non est ex quatuor columnis, sed potius corpus est uenarum, nam quod uinum in dolo, id sanguis in uenis est. Item quærendo: Cuius naturæ? non appositè respondebitur: Flegmaticæ, quia cum flegma sit excrementum nasi, quid ad uentrem? Interrogando autem, Cuius elementis? Respondemus: Terræ, aquæ, ignis, aut æris &c. Et si responsum constat ex quo elemento morbus sit, ut ex igne, non ex colera, ex terra, non melancholia, ex aqua, non flegmate, ex aëre, non sanguine, Non enim dicendum est, hoc est melancholicum, cum neq; cælo, neq; terræ quicquam de melancholia constat. Neq; dicendum, hoc colera est, hoc flegma, hoc sanguis &c. quia natura ipsa in suo processu ac ordine, nihil de his scit, nec cogitat.

Posteaquam hoc modo, Medicus elementa cognouerit, tunc in generatis omnia morborum genera inuenit, quoscunq; homines patiuntur. Nam qualis flammula est, talis etiam est morbus flammulæ. Quid hic quæso opus multos libros euoluere, aut quid opus diutius circumcurrere ac quærere, num ex uesica, num ex alia re morbus fiat? Nam si recte nosti unde limus palustris ueniat, unde urtica,

Cholera

Sanguis

Flegma

*Ex morbo
quæ uisum
sunt*

urtica, unde melones, unde plumosum, tunc facile nosces, unde morbus ipsius, & species ipsius fiet. Vbi igitur hic cholera, ubi adusta melancholia tua manet? Ex generatis & procreatis, ex filiis ac filiabus elementorum, discere debes, physicum corpus in suis morbis cognoscere, discernere, iudicare: speciem in specie, materiam ex materia, hominem ex elementis, & quales morbos generata fecit adferant, & qui in exterioribus his generantur. Hæc Medicus discat, & in his sese exerceat. Nam in hoc libro elementorum inueniet hominem ad naturæ effigiem depictum, haud in chartaceis Medicorum uoluminibus, quæ ex elementorum libro non descripta sunt. Nemo certe, recte librum aut textum componere potest, sed hoc officium naturæ relinquitur. Ipsa enim textum componit, Medicus autem deinde glossam ad istum textum pro diligentia sua effingere potest. Vide igitur tu iam, quàm bene quadret, ac conueniat glossa tua cum textu elementorum, non aliter nempe, quàm cum fur fure sal conuenit. Tales itaq; esse debent descriptiones tuæ, quales in elementis esse uides, Quodlibet scilicet corpus secundum naturam ac proprietatem suam describendo, & sic quemadmodum magnalia Dei, bene ornata, ordinata, ac egregiè depicta sunt. Hoc enim ipsum quod ligna putrescere facit, idem & hominem putrescere cogit, & ex qua causa in hominis corpore uermes nascuntur, ex eadem & in obsonio crescere solent. Sic itaq; ad scholam istam perueniendum est, in qua Medicinam discimus uerè, non fictè, ubi ueritas ac certitudo est, non ambages, non laruæ aut fallaciæ.

Q V A R T V M C A P V T, D E L I -
bro Physico, ex quo Physicum corpus in mycro-
cosmo cognoscimus; & est liber Ana-
thomiæ maioris.

Posteaquam

*paradoxa in hoc
capite proponitur*

O S T E A Q V A M ex tertio libro compertum
est Medico, quomodo integra elementa in seipsis crea
ta sunt, sequitur, ut quoq; sciat, quod duplices species
corporum in unico corpore physico reperiantur. Et
deinde oportet, ut istam machinam totius mundi, eti
am in homine inueniat: & hoc traditur in quarto libro: Docet
enim neque minus neque plus in physico hoc corpore esse debere,
quàm in mundi machina. Quoties enim aliàs uidemus uarias ac
multiplices rerum species esse: ut lignorum, lapidum, herbarum &c.
semper cogitandum est, eiusmodi quoq; in homine species esse, alia
tamen forma quàm in elementis: Apparet enim hoc in homine, uel
circa morbos, uel etiam circa ualetu linem bonam. Aurum quod in
elementis, est aurum, quod autem in homine aurum est, id naturalis
confortatio est, ut infrà latius patebit, & sic de cæteris omnibus
speciebus elementorum faciendo æquiparationem cum mycrocos
mi speciebus. Si quis igitur ita nominare ac cognoscere potest spe
cies, quæ in physico corpore sunt, ut firmiter dicat, Hoc in homine
Saphyrus est, hoc Mercurius, hoc Cupressus, hoc Flos cheyri, ille
in physici corporis libro, sceleriter se elaborauisse, ac egregiè pro
fecisse sciat. Et is qui sic istas, ut dixi, species, corporis bene cogno
uerit, ille haud immeritò Medicus & dici, & esse potest: Poterit enim
facile inuenire theoricam scientiam, quæ non debet esse speculati
ua, sed ex practica sumpta ac decerpta, & ex istis libris omnibus, de
quibus hoc opere agimus. Practica enim nequaquam ex speculati
ua theorica fluere debet, imo ipsa theorica ex practica potius: & sic
ista omnia, nil nisi practica sunt, de quibus hæctenus tractauimus, &
adhuc tractamus. Medicus itaq; si ad hunc modum concordantiam
Anathomix uniuscuiusq; fabricationis, machinæ mundi & physici
corporis constituerit, posueritq; atque in omnibus ordinauerit,
quodlibet tamen suo loco ponendo, tunc pulchre sequitur alium
morbum esse, qui in ossibus sit, alium qui in carne, & alium qui in
sanguine &c. Quemadmodum alij uermiculi in lignis nascuntur,

alij

25
Summum
libri 4.

Aurum in
homo

hæc
practica
theorica
practica

in physico corpore id est in homine neque minus neque plus
esse debet quam in tota mundi machina
Docet quare corpus hominis sicut tota mundi machina
in sanguine &c. officio

alij in herbis, alij in arborum folijs &c. Et in summa, quotquot sunt corporum species, tot etiam morborum genera sunt, hoc est, quodlibet corpus, æquè multas morborum species habet numero, quæ deinde sese diuidunt, hac ratione ac differentia, ut aliter in elementis, aliter in corpore hominis sunt, quo ad corporalitatem & substantiam, non autem quo ad proprietatem: nam quo ad illam, omnino id euenit, quod in elementis. Cuiusmodi enim est membrum, eiusmodi quoq; morbus est. Nam alij sunt uermiculi, qui in ossium medulla crescunt, alij qui in intestinis &c. & ex his rebus oriuntur causæ membrorum in hominibus. Hactenus creditum est, sed falso, quod unicus saltem, & idem sanguis in omnibus uenis corporis humani sit, & id eam ob causam, quia omnis sanguis æquè rubens, & quia dicitur: quod omnis sanguis sit calidus & humidus, quæ quidem sententia generalis est, nec tamen hoc probat. Nam quemadmodum aliæ atq; aliæ sunt species lignorum, sic quoq; uariæ species sanguinis. Dicit autem iam aliquis: Si in arbore & ligno comparatio facienda est, nonne arbor uel truncus arboris corpus est? iam autem ab illo trunco multi rami, quasi brachia ac uenæ extenduntur undiq; qui tamen rami eiusdem sunt naturæ, qualitatis, uirtutis ac efficacitæ, ut illud etiam in fructibus apparet. Respondet: Verum quidem hoc in una arbore, longe tamen aliud est, si aliam arborem ad hanc conferas, alios ramos iuxta hos perpendas, tunc nimirum, nisi fallor, apparebit, clarèq; constabit, plures ac diuersos ramos in arboribus esse, quorum tamen quilibet in suo trunco hæret, & sic per consequens, quod uariis ac multiplex sit sanguis uenarum, quamuis in uno corpore: Sunt enim iam uenæ cypressi, uenæ baccarum, uenæ Rosmarini, & similibus, igitur sanguis non manet in eadem qualitate, aut eiusdem naturæ. Hic certe rectus liber est, ex quo Anathomia sumi debet, ut nempe homo sciat elementorum ac mycrocosmi substantiam, & proprietatem inter se conferre & comparare, nec enim satis est, ut hominis corpus oculis saltem aspicimus primo, deinde anathomisetur, intusq; cognoscatur, postea

D coquatur,

*numbom
mumy.*

*Curry a quod
nublas mor
sunt in
intra
intra
quod a
in integra
intra*

*Sanguini
ipm*

6 pphus

venæ

L A B Y R I N T H V S

coquatur, ac iterum inspiciatur. Nam ista omnia facere, eiusmodi penè quiddam est, ac si rusticus, ac planè idiota Psalmorum librum diligenter inspexerit, ac sedulo reuoluerit, literas quidem ac picturas uidet, præterea autem, nihil fructus, aut utilitatis ex eo aufert. Igitur illa ipsa tum externa, tum interna corporis inspectio, non potest ut perfecta cognitio consistere: quod ut melius intelligatur, unico hoc exemplo, dilucide ac crassiore Minerua ostendam.

Quotquot per mūdum sunt aquarum species, tot etiam in homine sanguinis species, quod ita intelligendum est, quando corpus physicum in suo elemento ponere uelimus, & deinde unicuique elemento suum corpus attribuere, tunc sanguis est elementum aquæ, non obstante quod sanguis sit calidus, aqua uero minus calida. Nam iste in sanguine calor, non semper à natura est, quemadmodum nec aqua à natura calida, incipit tamen nonnunquam externo calore, physico sole accedente, calefcere, sicuti & terra ad solis æstum calefcit, & sicuti ignis ea, quibus adhibetur, calefacit. Sic etenim ignis elementalis cætera elementa in homine calefacit ac incendit. Et ut diximus, sole feruente, terra calefcit, sic quoque à Sole, qui in homine est, terra & aqua &c. in homine calefcunt. Interim tamen natura istarum, terra scilicet, aquæ, in sua substantia manet, nec per hoc accidens frangitur.

Si autem colligendo: Mundus est calidus, igitur est calidæ naturæ, id minime sequitur, nam quædam in eo calida, quædam uero frigida esse possunt, ut abunde satis dictum est. Sic igitur uos omnia perpendite, ut proponatis corpora elementorum per species, cuiuslibet elementi, deinde idem in physico corpore agite: nam idem de elementis cæli & corpore physico iudicium est.

Dicitur quoque quod summa essentia omnium ossium, quod idem falso dicitur. Nam quemadmodum in lignis uarias formas ac uarias species cognoscimus, sic in ossibus aliæ atque aliæ species, alia atque alia differentia est. Dicunt quidam, quod & uentorum sit una natura, nec hoc uerum, quia sicuti multiplices sunt causæ excitantes &

M E D I C O R V M.

res & efficientes uentos, sic quoq; uarię species, & multiplex eorum natura, sic quoque in homine multiplex colica est. Itaq; hic liber in physico corpore ad hunc modum bene diuiditur, ne à falsis definitionibus quorundam scriptorum, nobis imponatur, qui aliter atq; aliter de hoc atq; alio sentiunt, hoc tale, alterum aliud esse dicentes: quorum opera ac uolumina, si legantur, facile indicant, quod principia ac fundamenta eorum ex mera fantasia, & ociosa speculatione proficiscantur, quę neq; ad Philosophiam, neq; ad Medicinam scēlīcīter addiscendam satis fundata sunt. Nec hoc omittendum puto: quod in discēdo Philosophus procedere debeant, Medicus autem sequi, id est, quamuis maior mundus p̄cedere debet, cum suo libro, sic tamen p̄cedat, ut statim, & uestigio alter subsequatur. Maior enim mundus ordinari, distribui ac diuidi debet, non solum in generum species, sed etiam in loca, & alios omnes processus ordinesq; in Cosmographia ac Geographia comprehensos, & idem deinde similitima ratione ac uia in physico corpore faciendum. Non enim sat est, unam Cosmographiam, & unam Geographiam esse. Imo duplices esse oportet, quemadmodum & mūdus duplex est, maior scilicet, & minor mundus, quorum mundorum substantia & uarię imagines formęq; quas oculis intuemur, nihil nos morari aut perturbare debebant. Et sic optime dictum est: Vbi Philosophus desinit, ibi Medicus incipit, quod ita accidit.

Posteaquam Philosophus maiorem mundum plane cognouerit, tam in firmamento, quàm in elementis, & omnibus generationibus ipsorum, tunc facile quoque cognoscet mundum minorem. Qui autem huius Philosophiæ rudis est & imperitus, ille nunquam microcosmum cognoscet, & sic quicquid de natura hominis uel scribit, uel loquitur, uel cogitat, non aliud in eo agit, nisi quod cribro aquam haurit, (ut dici solet) & quasi cæcus colores discernit ac iudicat. Opinatur solummodo, somniat, & sibip̄si persuadet, se aureos montes in Hispania uidere, quos non uidet. Quę igitur hoc libro à me traduntur, æquā ne sint, an iniqua, uerane an falsa ipsimet

D ij iudicate,

colica

quod hoc
habet ubi
loq; de
ubi mūdus

L A B Y R I N T H V S

iudicate, discernite, rationem cum ueritate simul in consilium adhibete, reperietis certe meliora ac firmitiora fundamenta, & plus ueritatis quàm in ullo libro, ex calamo, & atramento nato, in quibus eiusmodi fundamenta ac eiusmodi demonstrationes uidemus esse, cuiusmodi istius, qui ex speculi imagine hominem se cognoscere putat, id enim agit, ut imaginem talem, qualem inspiciat, contempletur, ceterum quid in homine sit, quid in dorso secum gerat, ignorat, imagine saltem contentus est, quam intuetur firmiter, quemadmodum uirtutibus quispiam nouum aditium contempletur absque iudicio & ulla ratione, quamuis eiusmodi nugas ac uanas contemplationes hactenus Pseudomedici pro fundamentis, ac penè pro uexillis in Medicina habuerunt.

Q V I N T V M C A P V T, D E L I - bro Alchimiae, & quod Medicus absque Alchi- mia non possit esse Medicus.

D quintum iam librum accedemus, qui fortassis propter nominis malam opinionem, odiosus & fugiendus quibusdam uidebitur, quorum tamen stultitiam carpere satius est, quàm religionem laudare, in hoc cum rem sacram ac sanctam, utilem ac bonam propter malos quosdam usus, uel abusus potius, qui circa eam reperiuntur, contemnunt ac abijciunt. Sapiens omnino ac prudens uir, rectum in qualibet re inspicit, & secundum illum rem malam uel bonam iudicat, nec ullo abusu à uero iudicio distrahitur, & recte. Quis enim prudens colori optimo, ac pretioso inuidebit, propterea quod ad malam, ac inhonestam picturam fortassis pictor eum adhibuit? Aur quis lapidem oderit, quem lapicida inconsultius agens, forte frangit? Et sic: Quis uere sapiens Alchimiam damnabit, nobilissimam creaturam ac opus Dei propterea, quod uideat aliquos, minus recte

*Alchimia
opus dei*

M E D I C O R V M.

recte iam didicisse, ac minus sceleriter eam tractare? In Alchimia culpa plane nulla est, in imperitia autem, & in inscitia utentis ea est. Quis hominem fugiet pacificum, ac neminem facile ledentem: quisue cani irascetur probo ac tractabili, qui tamen à quopiam nimium irritatus remordet? aut quem nam ius ciuile mordet ac furca suspendi iubet, furem ipsum, an uero rem furto abstractam? furem credo: quia res ipsa, etsi fur tiua facta sit, tamen per se bona remanet. Sic quoque nullo modo scientia aliqua per se bona, utilis ac honesta contemni debet, propter quosdam, qui peius ipsam didicerunt, aut qui inconsultius circa illam agunt. Alchimia autem ars est, tum necessaria tum utilis, qua carere in Medicina non possumus. comprehendit enim in se artem Vulcani. Et sic quoque sciens, quid Vulcanus ualeat ac possit. Alchimia est ars, Vulcanus autem est artifex in Alchimia, ergo qui Vulcanus est, ille artem in manu ac potestate sua habet, eam regere ac gubernare, & cum ea arte artificiose agere potest, qui Vulcanus non est, artem perfecte non nouit, nec eius potestatem habet. Circa hanc igitur artem primo aduertere debemus, quod à Deo primum omnia creata sunt, creauit enim ex nihilo aliquid, illud aliquid est semen omnium, & illud semen finem imponit suæ prædestinationi, ac officio suo. Et quanquam ex nihilo omnia in infinitum usque creata sunt, nihil tamen usque adeo finitum ac absolutum est, ut in eo nihil amplius desideretur. Creata quidem sunt omnia ac finita, sed tamen non ita finita, ut quibus nihil desit, non ita perfecta sunt, aut absoluta, ut ad rectum finem ac terminum, uel ad extremam perfectionem peruenerint. Relinquitur enim aliquid Vulcano perficiendum, ac finiendum prorsus. Omnia tamen ita creata sunt, ut ad nostras manus perueniant, & in nostra potestate esse incipiant, ita tamen, ut non perfecta, sed perficienda, non ut absoluta, sed manibus nostris absoluenda. Prima in illis materia perfecta est quidem, media autem & ultima perficienda restant. Arbores ac ligna crescunt, & uti ligna perfecte crescunt, non tamen carbones crescunt, imo redigenda adhuc in carbones sunt, opera no-

Alchimia ars
Vulcani

quæ circa artem
pertinet

creata sunt
sed aliquid in
eis est vul-
cani

stra. Lutum uel Argilla quidem ultro crescit, & perfectè quidem non tamen crescit ut ollæ & alia uasa fictilia sit, sic de omnibus nascentibus. Videndus igitur & cognoscendus est Vulcanus, quis nam sit, & quàm necessarius sit tali exemplo. Ferrum Deus creauit, quale autem? non quidem quale esse debet, non enim calces ferreos equis, non lanceas ferreas, non arma ferrea militibus apta, non falces messoribus &c. sed rude ferrum creauit, & in rudi materia iacens creauit, rudeq; nobis id tradidit. Sed cætera in eo perficienda committit ignis, & eius gubernatori Vulcano. Et hoc igitur sic Vulcano commissum est negotium, & ideo qua arte utitur Vulcanus, ars est, & ars quidem perfecta, necessaria ac utilis, imo certa quoq; & non fallax, quia si incerta ac fallax ars est, necessaria non esset. Sequitur ergo iam ex his talis ordo, quod istud rude ferrum primo purgari debeat, & ita ab impura materia, purius quod est, separari, deinde purius ferrum fabro committitur ferrario, qui arte sua illud tractare, & ad quamlibet formam aptum, fingere ac cudere possit, & ignis ferrum mollicians ac liquefaciens, est Alchimia, faber autem tractare ipsum sciens, est Vulcanus, imo ut ultro hoc pergamus: Ignis in foco lucens, est Alchimia, in fornace calefaciens, est Alchimia, culinae autem minister, ignem ordinans ac temperans, item calefactor fornacis sunt Vulcani. Sic quoq; cum Medicina sese res habet: Est enim & illa à Deo creata, sed non perfecta, non ita præparata, ut plane absoluta sit, sed sub terra adhuc occultata, non ab impuriore materia purgata, & id quod restat in ea perficiendum Vulcano, id est, Medico committitur, purgandum scilicet illam à fecib. liquefaciendi &c. ut supra de ferro uidimus. Quas enim oculis herbas cernimus, id non est Medicina. Item quas gemmas, quasue arbores uidemus, non est id Medicina recta ac perfecta. Oculi enim saltem partem immundiorum ac rudem materiam uident, quæ à recta Medicina nondum segregata est, & in qua impurius pars adhuc occultatur. Quid igitur? Impurius pars prius purganda est & abiicienda, & postea Medicina apparebit. Sic igitur Medicinam

*ferrum quale
a deo creatum*

*Alchimia
* ars
faber vulcanus*

*arborum
ad modum*

M E D I C O R U M .

Medicinam purgare, mundare, dissoluere, meliorem ex ea partem colligere, illud omne inquam Alchimia est, labor ac officium in agendo hoc Vulcani est. Hic igitur Vulcanus pharmacopolam ac ministrum culinæ sic agit, quemadmodum ante fabrum ferrarium agit. Et quia sæpius accidit, ut ex terra purum absolutumq; aurum argentumq; effodimus, sic quoq; Medicina nonnunquam pura, & ab omnibus partibus absoluta reperitur, & tale argentum aurumq; qua à natura absolutum, non magnum negotium requirit in purgando, sed fulminationem solummodo, ac probatione ignis opus habet, quod idem eodem modo de Medicina intelligendum est. His iam sic peractis & sic Medicina parata opera & auxilio Alchimie ut diximus, tunc ista Medicina demum perfecta, ministro culinæ datur, ut sic ægrotanti ad valetudinem fiat cibus. Ad hanc etiam rem non inconueniens mihi uidetur de pane exemplum adiungere. Exterior ars Alchimie, quæ circa panem coquendo in furno fit, non est tantæ potentie, ut panem ad ultimam ac finalem materiam redigere ac perducere queat, sed ad mediam tantum potest. Natura primam materiam perficit, ut in aristis siliginem, postea Alchimia statim incipit, metendo, colligendo, molendo, in furno pinsendo. Iam prima materia absoluta est per naturam, & media per Alchimiam, restat ultima materia perfectio, quæ fit per Alchimiam microcosmi. Sic iterum incipiendo Microcosmica Alchimia, panem tanquam primam iam materiam ad os defert, ibi frangit, mandit ac ruminat, & hoc primum opus est, ac officium: in stomacho deinde media materia fit, dum concoquitur, postea uero dum in sanguinem ac carnem abire compellitur, tertium, Alchimie officium est, & sic ultima materia perfectio.

Econtra quoq; alio modo Alchimia cernitur in morbis, nam ipsa infirmitas est prima materia, infirmitatis declinatio, est secunda uel media, mors postea subsequens, est ultima materia. Item putrefactio cadaueris, est primum officium Alchimie & prima materia, consumptio est secunda, puluis ac terra ultima. Sic nam perpetuo cum

Natura primam materiam perficit

Alchimia postea secundam in corpore materiam perducit

scilicet prima materia & natura uel alchimia & absoluta

ultima materia & consumptio sic & alchimia in microcosmi

LABYRINTHVS

tuo cum Alchimia nobiscum in creatis à Deo omnipotente, procedit. Et sic ad propositum meum redeundo, nihil in creatione ad ultimam usq; materiam perficitur, nihil absolute planè creatur, quo ad ultimam materiam dico: omnia tamen in primæ materiæ perfectione creantur, postea Vulcanus suo officio fungitur, & istam creatam in prima materia rem, perfectam per secundam usque ad ultimam perducit, ac absoluit, idq; per artem Alchimicam. Sic iam Archeus, id est, internus Vulcanus sequitur, qui circulos ducit, Geometriam exercet, materiam præparat, iuxta diuisiones ac regulas suæ artis Alchimiæ, sublimando scilicet distillando, reuerberando &c. Hæ enim artes omnes intrinsecus in homine sunt, quemadmodum extrinsecus in Alchimia. Sic Archeus & Vulcanus, materias separant, & quod nondum absolutum sit, per Alchimiam ad absolutum finem perducatur, absoluanturq;. Sunt itaque huius artis multifariam artifices. Nam sunt Alchimistæ metallorum, qui plumbum à prima impura materia liberant, à ruditate purgant, ut in operando eius usus esse possit: sunt Alchimistæ mineralium, qui antimonium mixtum in antimonium purum transformant, ex sulphure sulphur reddunt, ex uitriolo uitriolum conficiunt, ex quibus omnibus apparet effectus Alchimie, quia mediante igne, agit, præparat, absoluit, purum ab impuro purgat & mundat. Quamuis etiam non omnia media, quibus Alchimia operatur, ita calida sunt, ut quasi ignis externus urant: tamen propter munus suum, ac officium proprium, ignis uocantur, cum idem in suo genere proportionabiliter agunt. Sic Alchimistæ lignorum, sunt fabri lignarii: præparant enim ligna ædificijs, ut sint apta. Sic statuarius Alchimista est, purgans inutilia à ligno, ut aptum efficiatur, ad quaslibet imagines. Et sic Alchimistæ sunt Medicinæ, qui ea à uera Medicina separant, quæ uerè Medicina non sunt. Iam igitur uidere ac quasi clarissima luce cernere licet, qualiter sit ars Alchimistica, talis nempe, quæ superflua ab utilioribus segregat, & rem quamlibet in ultimam suam materiam redigit. Ego autem quòd hæc de Alchimia pluribus dissero,

*Archeus
internus Vul
canus.*

effectus Alchimie

Alchimia galica

M E D I C O R U M.

dissero, & cur hunc librum interfeco, causam habeo hanc, quod uideo in pictis, ac multis libris artem nullam esse Alchimicam. Sed uoluendo ac reuoluendo, sursum deorsum inconsulte miscendo, & quadrata rotundis mutando, non quidem purgant res sibi purgandas, non mundificant, sed contaminant potius, maculant ac coïnquinant, non perficiunt, non absoluunt, sed dissecant magis, disrumpunt ac lacerant, ut sic quoque uariam ac immundam commixtionem suas etiam, nedum homines nauseam ciere facile possunt. Horum igitur inutilem ac abhorrendam operam negligimus merito ac abhorremus, imo & damnamus. Ideo à Deo opt. max. hæc recta ac naturalis Alchimia ars nobis diuinitus data, ac instituta est. Altera autem, qua se immundi, sordidi ac sorditati Apothecarij iactant, ars non est, sed immunditia mera, qua tamen Syrupi nobis coquantur, laxatiua parantur, composita conficiuntur. Vide igitur quæso quàm pulchras, quàmq; utiles artes Alchimicas ac Medicas, scripti isti Pseudomedicorum libri nobis proferant, quàm pulchre curatas ac absolutas scientias, simulatores isti ac ficti, uixq; semimedicis nobis exhibent: in quibus perlegendis non quidem immerito quis meliorem uitæ partem consumit. Non sic, non sic inquam, crasso modo, Syrupi ac laxatiua coquantur, sed subtilius agendum, artificiosius procedendum, puriusq; aliquantulum Alchimistica ars exercenda est. In hoc enim hæc scientia Alchimica inuenta, in hoc nobis data est, ut profit non obsit, munda sit ac pura, non conspurcata, non mille modis inquinata, non deniq; quauis latrina magis immunda. Medicus igitur sic cogitet: Quia Deus creator ab initio nihil absoluti creauit, nihil omnino perfecti produxit, nihil ad ultimam usque materiam traduxit, sed ista omnia Vulcano peragenda commisit, istud officium Archeo subeundum reliquit &c. Ergo nec ego Alchimiam negligam, sed amplectar potius, non Vulcanum depellam, sed ipse potius Vulcanum in mea Medicina agam &c. Videbit enim ille Medicus hac arte non minus in Medicina opus esse, quàm aqua & igne in uita nostra opus habemus, quia imperfectum

Apothecarij

*Alchimia
quæ munda*

*ut sic omni
per se*

E stum

Etum perficit, nihil impurum, nil nisi mundum ac syncerum relinquit: quod uel hoc exemplo optime patet: Panis datus nobis est, & quotidie datur à Patre nostro cœlesti, non tamen talis datur, qualem à pistore accipimus, sed imperfectius quiddam, quod ut perfectius fiat, panisq; nomine gaudeat, tres ante Vulcani requiruntur: Agricola scilicet, qui seminet metatq;: Molitor, qui conterat maceretq;: item Pistor, qui in farinam redigat. Sic quoq; in Medicina fieri necesse est, & sic cum interiore quoq; Vulcano fieri debet. Non igitur pudeat Medicum huius artis Alchimiçæ, nec eam contemnat artem, scilicet ad multa ac magna necessariam, ut diximus. Sin autem eam neglexerit, ac paruifecerit, certissimum id inditium est, cum non esse Medicinæ Doctorem, sed ornatum potius Beanum, & cuiusmodi Doctorem, quale in speculo corpus uideri solet.

SEXTVM CAPVT, DE LIBRO
Medicinæ, qui Experientia appellatur, & quomodo Medicus illum discere debeat.

VI A igitur Medicus experientiam habere debeat, cum Medicina nihil aliud penè sit, quàm experientia, nempe certitudo eorum quæ agit, Est enim experientia certa, confirmata ac infallibilis potentia agendi in qualibet re, & qui hanc experientiam non habet, id est, qui tali firmitate ac certitudine, in rebus ac operationibus suis non nititur, is Medicus dubitans, imperfectus, ac penè pendens est, non certus, non recte institutus. Igitur de experientia, experimento, ac scientia hoc libro tractare instituimus, ut quid quodlibet istorum sit melius Medicus intelligat. Dico igitur quod quicquid experientia, quæ quasi indicis officio in rebus agendis fungitur, uel probat uel improbat, id & à Medico probari uel improbari, recipi uel reijci

modum
experientia

Experientia
71

proprium
5. recipi

Ab

*Cognitio plura non habet in se, sed in rebus. In rebus enim
ita ut, maximam scientiam quod est verum
fuerit, non habet, sed habet non diffinitam
MEDICORVM. a philosophis notata*

uel rejci debet. Illa igitur de qua dicimus, experientia, debet cum
scientia concurrere ac coniuncta esse: Nam absq; scientia non est
experientia. Et si enim nonnunquam forte experimentum reperia-
tur quod consistat, ac probatum (ut uulgo Medicorum dicitur) sit,
tamen illud experimentum mediante scientia, ad experientiam du-
ci necesse est, ut infallibile fiat, & cuius usus frequentior fiet: erit
enim tunc ista experientia infallibilis. Sin autem absq; scientia quo-
que fuerit experientia, tunc amplius ea uti non licebit, quia non ex-
perientia recta est, sed experimentum saltem nudum, absq; scientia.
Iam igitur diuiduntur ac discernuntur ab inuicem experimentum
& experientia, item experientia & scientia. Quia experimentum
ad sortem quasi incidit, incertis sedibus errat, nihil firmi promit-
tit, quia nudum. Experientia autem uestita ac munita est, certitu-
dinem in se habens, iuxta ueras ac infallibiles regulas agit. Scientia
uero est experientiae mater, ita ut absq; scientia in experientia ni-
hil fiat, sed sit saltem nudum experimentum, ut exempli gratia.
Scammonea purgat, experimentum est: Simphyto sanantur fracta
crura & alia ossa fracta, item ruptura, est experimentum: Saphyrus
sanat antracem, experimentum est. Hæc quamuis experimenta
sunt, sunt experientia reperta, tamen necesse est, propter morbo-
rum pluralitatem, ut scientia quoq; adsit, sciaturq;, cui morbo tale
experimentum, & in quo homine adhibeatur. Nullus enim morbus
reperitur, qui non uel secundum membra, uel naturam complexio-
nemq; hominis mutetur. Igitur quia in hoc cautius agendum, &
quia differentia morborum, quantitas ac qualitas considerata est,
non experimento certe utendum, sed scientia quoq; adhibenda, qua
scilicet morbum à morbo discernat experimento, quasi uiam mon-
stret, quo pergere debeat. Et quemadmodum Pyrus uel alia arbor
ferens fructum, illud ipsum quod fructum scilicet fert, ex scientia
facit, quæ à Deo arbori indita est, & sic per scientiam flores produ-
cit, folia emittit, deinde Pyra format. Et hæc in arbore scientia mi-
randa quidem est, quamuis nec homo quidem pingere aut scribere

E ii bene

*reperiuntur
non est
in rebus.*

*reperiuntur
in rebus
ad reperi-*

in rebus.

reperiuntur

Experientia

in rebus

*reperiuntur
in rebus*

*reperiuntur
in rebus*

LABYRINTHVS

bene potest, nisi id fiat per experientiam & experimentum. Redeo
undo tamen ad pyrum: Arbor ista, hæc omnia ordine ac mirabili-
ter faciens, per scientiam facit, istam scientiam per se & suam natu-
ram habet à Deo acceptam scilicet. Id igitur, cum ita singulis annis
& perpetuo usq; fieri uidemus, experimentum nobis patet: certum
enim credimus, quia uidemus. Scientia autem in nobis non est, ex-
perimentum solummodo habemus, quia ita fieri hoc experimur, &
illud ipsum quod aliter non accidit, experientia est, quæ quoq; in no-
bis non est, sed in arbore. Item Scammonea purgat, & hoc facit per
scientiam purgandi, quam à Deo in sua natura habet: nouit enim
pulchrè quid & quomodo purgandum sit: talis in te quoq; fiat cog-
noscendo scilicet eam: tunc experientiam tu habebis una cum sci-
entia, experimentum tamen non habes. Sin autem proprietatem,
uirtutem, ac totam naturam eius nescias, solum hoc nosti, quid
purgat, tunc experimentum tantum habes absque scientia, & sic
non aliter Scammoneam nosti, quàm Gallus quidam natione, lin-
guæ Germanicæ ignarus, si Germanum sermonem audit, nouit qui-
dem se Germanam linguam audire, qualis autem sit sermo, qua de
re, quid significet, quidue quis loquatur, id ignorat. Sic quoque in
experimento sese res habet. Oculi aliquid uident sic esse, intellectus
tamen, cur sic sit, non adest, in oculis experimentum tantum est,
non experientia. Sic igitur colligendo: Quia summus Deus pyro
cæterisq; arboribus hanc tantam scientiam indidit, quanto magis
homini eam dabit, si iuxta primi libri doctrinam egregiè studuerit,
cogitabit.

scientia Et sic uidemus, quod scientia sit quædam quasi influentia, quæ
in natura sepulta ac occultata iacet, quam nos tamen eripere & ex-
trahere deberemus, dum enim iacet, dum occultatur, nil nobis pro-
dest, sed quasi talentum subtus terram occultatum, perit, quod fieri
non debet, imo nihil tam arcanum, tam abditum nobis uideri debet,
quin id eruere ac cognoscere conemur. Quo igitur modo, ac pacto
ista occulta nota nobis fiunt? Id quidem Magica ars tribus partibus
distincta

*magica ars tribus suis partibus
intra nobis manet distincta*

*distinctionem intra scientiam
experimentum et experientiam*

*o multum quod
modo nota sunt*

M E D I C O R U M.

distincta breuiter ac methodice nobis ostendit, & arcana manifestat. In schola scilicet Medicorum, Philosophorum, Astronomorum & similium. Sic enim mediantibus his, necesse est experientiam in te nasci, absq; his autem, mera ac inanis fantasia, & deliratio est, ex qua egregij nobis Fantastæ nascuntur, qui nescio quas subtilitates ingentes, & miras speculationes ostendunt, easq; absq; omni fundamento ac ueritate. Notandum autem iam quoq; est, inter scientiam & experientiam differentia, ultra eam quam supra de experientia & experimento uidimus. Scientia est in illo, cui à Deo diuinitus data est: experientia autem & quasi testimonium uerum de eo, in quo scientia esse intelligitur, ut in pyro: nam pyrus scientiam in se habet, nos autem, quare operationes eius cognoscimus, experientiam habemus ipsius scientiæ, & sic deinde testamur nostra experientia, scientiam in pyro perfectam esse.

Ad hoc autem sextus liber hic ponitur à me, quo talis scientia in nos perueniat, ut similiter patientes ac ægrotantes à nobis curandi, tales nobis sunt curæ ac diligentia nostra, circa illos adhibita, ut intelligant in nobis rectam scientiam. Quicquid enim plane perfectè, ac iustè naturæ ordine perficitur, id scientia est, ea ubi non est, ibi nec experientia, sed experimentum saltem absq; scientia est. Cur enim sic dico? Accipe hoc, utere, sanabit spero: Ego enim sapius usus sum, & expertus &c. Ecce, nonne hic fateri necesse est, quod experimentum solummodo tentando, & opinando consistit. Nec facile uni sic dicenti, quis fidet, nemo facile ausus fuerit hæc quoq; experiri, ne forte cum periculo experiatur. Si autem dixerò: Hoc fac, hoc sume, sic tibi fiet, sic fructum ex hac re uidebis, quod scio &c. tunc nimirum firmi quiddam, & tunc cum experientia scientia iuncta est, quilibet nostrum ea dicenti fidem habebit. Si igitur multum interest inter experientiam & scientiam, quod tamen non ita uolo, ut experientia & experimentum idem intelligantur. Sed experientiam eam dico, quæ ex scientia proficiscitur, docetur ac sumitur. Sic enim uia in nobis paratur ad scientiam ipsam, incipiendo

E ãñ

do scilicet

*Scientia in nobis paratur a/nomina
ad/nomina*

do scilicet à scientia, nō ab experimento, ut quia scio, quod bombardā incensa grauitē ferit, ac muros turresq; deicit, experimentum sit, scientia autem est, quod istam bombardam dirigere, ac diametraliter aduersus murum ponere queam, ita, ut emissā, non possit murum præterire, non possit à meta illa aberrare. Et hoc facere sciens sagittarius dici meretur: Si autem ita comparatū est, ut unus ictus forte certus fiat, ac feriat, sequentes decem, aut plures postremo incerti sint, ac murum subter, aut præteruolant, id scientia non est. Et sic uidere licet, quod scientia prior sit, ac præcedere debeat experimentum. Cogitet igitur iam quilibet secum, quod Deus singulis rebus, singula dona donauerit, singula creata singulis suis uirtutibus ornarit, quæ uirtutes sunt scientia. Si igitur arboribus ac herbis scientiam dedit hanc, ut ad finem suum ultro sciat peruenire omni forma ac essentia, quanto magis Medicum scientia donabit? & ut rosas ac flosculos campi ornabit, quo dona eius, ac fructus in curando ægroto appareant, cuiusq; scientia perfecta ac absoluta, ultro in multorum utilitates redundet, non secus, atq; pira, pomag; maturata, in usum nostrum cadere ex arbore solent. Omne donum à Deo perfectum, & omnis scientia absoluta est à Deo, sicut arboris & herbæ uires, uirtutes, ac succum suum à Deo accipiunt, & illa scientia à Deo impetrata, est absoluta, experimentum uero absq; scientia, & experientia absque scientia, non est absoluta nec certa. Quemadmodum enim in piro scientia, ita certa est, ut nunquam uel pomum uel in aliam arborem degenerat.

Sic in homine scientia ita certa est, ut aliter se habere nequeat, quam deinde homo quilibet augere & ad summum exercere pro uiribus debet. Imo etiam conari sedulo, ut Alchimistarum modo ad supremum & ultimum gradum eam exerceat, perducaturq;. Arbores scientiam suam grauitē exercent, donec per folia, per flores, ac longo post tempore ad summum gradum, id est, ad fructus perducant. Sic homo quoq; scientia præditus, illam exercere debet, & augere indies, ut fructum aliquando ex ea habeat. Aliud est, dum ex
sua scien-

M E D I C O R U M.

sua scientia arbor fructus producit, & aliud, dum iam producti ac maturati cadunt. Sic quoq; differentia est, in crescendo purum, & deinde purgando purum ab impuro. Nam id quod crescit in scientiam uberiolem, non purgatur, quod autem ad iustum modum creuit, id purgatur.

Notandum quoq; omnibus modis iuxta prædicta est, quod quilibet homo ad quiddam nascitur, & quod unicuique præcipuum quoddam donum à Deo datum est, in quo uno manere, illud excercere, & in eo se delectare ac beatum arbitrari debet, nec aliud exposcere. Quilibet enim suæ scientiæ exercendæ ac augendæ sufficit, aliam autem appetendo, frustra laborat, inanemq; operam sumit, quia aptus ad illam non est. Cur enim pyrus optaret, à corylo scientiam addiscere? cur ficus à dumis ac spinis? Frustra enim pyrus laborat corylus fieri, & è contra, quare quælibet scientiam suam nacta est, quam tractet, augeat, ac deniq; finiat. Sequitur igitur, iusto ordine, liber scientiarum, ut eas discamus, & per experientiam in medicum proferamus. Et hæc omnia indico ideo, ut cognoscatis, non solum scientiam, quæ in pyro est, sed omnium rerum aliarum scientiarum, præsertim rerum Medicorum, quo intelligatis qualem omnipotens Deus scientiam uitriolatis dederit, per quam ægrotantes sanantur, Vt sic sciam, per quam uitriolus operatur, in uobismet ipsis reperiatur imaginatiue, uti in uitriolo essentialiter est impressa: loquor de impressione luminis naturæ, ut sunt radij, qui tibi quoque imprimuntur. Decumbentes subleuare, ægrotantibus subuenire, ac morbos depellere, est scientia. Hæc autem scientia in Medico non est, sed in Medicina. Ex quo sequitur, quia scientiam generandi non habet, sed scientiam solum administrandi, & propter administrationem cogatur illam etiam scientiam quærere, quæ in Medicina, & si scientiæ ipsius in illo non minus debent esse, quàm in natura, propter uim impressionis ex lumine Naturæ. Nam ista scientia naturæ si in Medico non fuerit, hinc atq; illinc tendet, iam hoc iam aliud æget, certi nihil habet, nisi de Medicina garriendi facultatem.

*Scientia in
Medicina*

cultatem. Sic quidem Medicinæ libri, aliqua ex parte ostensi sunt, ex quibus Medicus bonus se fundare, & suam artem haurire debet, id tamen labore diligenti & assidua inquisitione ac persequutione, non inertia, non desidia aut tedio, non Endimionis more dormiendo, ac assatam columbam frustra expectando, non deniq; Sophistica uia, sua subtilitate ægrotum obtruncando. Dabitq; operam, ut sequentes quoq; libros bene cognoscat, quo omni ex parte perfectus fiat, ac omnes Medicinæ libros bene perspectos habeat.

SEPTIMUM CAPVT, DE NATURALIBUS Pharmacopolis ac Medicis.

AM autem negari non potest, quin omnes operationes ac actiones externæ sint quoddam inditium, uel quædam quasi æmulatrix actionum interiorum, ac quod externæ ab interioribus proueniant. Inditium enim certum est, quod quemadmodum in externis rebus & inter homines passim natura operatur, sic in homine quoq; sagax ac industria sit, uaria operando & producendo, ut in hoc exemplo uidere licet. Natura ædificauit, posuit, ac fundauit in modo suo Pharmacopoliam, non aliter, atq; in ciuitate quadam Pharmacopolias uarijs Medicinis, ac omnis generis herbis instructas uidemus. Sicuti igitur in tali Pharmacopolia herbæ colliguntur, Medicinæ parantur & omnia ad hanc artem necessaria inueniuntur, in una tamen plura simplicia, compositaue plura, quàm in altera sunt, item aliter in una parata custoditaq; quàm in alia. Sic quoq; cum Pharmacopolis in toto mundo quæ sunt, esse solet. Omnis enim campus, omnis ager, omne floridum pratum, omnes deniq; montes collesq; Apothecæ uel Pharmacopolie sunt, quas nobis edificat, ac herbis, Medicinisq; omnibus instruit ipsa natura, & secundum istam Pharmacopo-

MEDICORVM.

Pharmacopoliam naturæ nostras quoq; si diligentes esse uelimus, instruere debemus. Porro autem in tota rerum natura, una tantum est Pharmacopolia uniuersalis, quæ est totus hic mundus, sub uno tecto, tecta ac comprehensa, & in unius manu posita. Vnus enim in illa Pharmacopolia, unus qui herbas colligit, producit ac contundit, unus per totum mundum, qui mortarium exercet. Et omnes nostri secundum illam, & ad imitationem illius, suas quoque instruunt Pharmacopoliæ, quæ sunt particulares, non enim uniuersali pares esse possunt. Habent quædam, non tamen omnia: parant quædam, non tamen tam perfecte, quia naturæ Pharmacopolia hominum longe exuperat ac uincit. Hæc cuncta ideo dicuntur à me, ut intelligamus in homine quoq; talem naturalem Pharmacopoliam esse positam, in qua omnia inueniuntur bona ac mala, curantia ac uenenosa, simplicia ac materialia, non secus, quam in externa illa mundi Pharmacopolia. Hæc cum ita se habent, iam ultra progrediendum est, & sciendum, quod quælibet Pharmacopolia, Medicum proprium habet. Natura Pharmacopoliam habet, quam ipsa ædificauit ac instruxit, ergo Medicum quoq; procul dubio habebit, de quo Medico sic ordine uidebimus.

Homo quia naturam imitatur, & qualemcumq; potest ad naturæ uniuersalis Apothecæ imitationem, sibi quoq; particularem instruit, Medicum in illa sua habet, administratorem uel factorem, uti uocant, illum scilicet, cui omnia in ea agenda, perficienda, emenda ac uendenda committit: sic quoque & natura Medicum habet, qui Medicinis utitur, eas ordine dispensat, profert, ac ad ista loca producit, ubi eius usus esse potest, & ubi Medicina maxime opus est. Homo pharmacopola in sua officina uersatur, agit, tundit, ac eiusmodi officij sui munera subit, & est pharmacopola uel Medicus uisibilis. Ille autem qui naturali ac uniuersali pharmacopoliæ præfectus est, & qui in illa medicum agit, inuisibilis. Et sic post istam æquiparationem Pharmacopoliæ internæ & externæ, uisibilis ac inuisibilis, sequitur alia de Pharmacopolia, scilicet interna uniuersali, &

F

interna.

L A B Y R I N T H V S

interna particulari. Id enim, quod de uniuersali totius mundi Apo-
theca & Apothecano Medico uidimus, idem iam de alia uidebimus.
Est enim, ut suprà admonuimus, in homine quoq; Apotheca, ergo
in homine quoq; inuisibilis quidam Apothecarius & Medicus erit,
qui omnia agat, ordinet, dispenset, applicet ac administret &c. Quæ
omnia ita esse, nam nobis, quasi ante oculos ponit, admonetq; ut ex
hoc libro discamus, omisis interim nostris friuolis fantasijs, quæ
nil nisi uolantes ac mobiles quidam uenti & spiritus sunt. Iam igitur,
cur ego talem Pharmacopoliā & talem Medicum describo,
accipite. Omnis Medicina creata est causa ægrotantium, & duplex
est, interna & externa: externam homo gerit, internam natura,
quod ita intelligendum est: Omnis homo, statim postquam ex utero
matris exiuerit, & in hunc mundum nascitur, omnibus morbis sub-
ditus fit, & ad omnes ægrotudines aptus, imo in se etiam potentialiter
omnes morbos habet, etiam in utero materno: & nisi in homi-
ne ille internus Medicus quoque esset, qui proprie curat, uix credo
infantulum uiuum, aut ad minus sanum in terra nasci posse. Sic igitur
qui à natura morbis plenus nascitur, ubi isti morbi sunt, ibi Me-
dicina est, ibi & Medicus est. A natura igitur morbus, à natura quo-
que Medicus est & Medicina, & sicuti natura homini adiunxit pro-
prium sanitatis destructorem, sic è contra sanitatis conseruatorem
dedit. Destructor igitur singulis horis ac singulis momentis, id dat
operam, ut destruat ac corrumpat, diligens est ac sedulus, ut citissi-
me pessimis plagis feriat, ac demum interficiat hominem. E contra
uero conseruator nature fortiter pro sanitate ac incolumitate eius
pugnat, insidias aduersarij destruit, uim illatam propellit, quicquid
damni ab hoste accepit, resarcit, & in summa, quicquid deiectum
est, iterum ille naturalis & nobis innatus Medicus recuperat. Item
destructor, ad destruendum reperit apta instrumenta in corpore
hominis, sic ad resistendum illi, alter quoq; reperit instrumenta &
Medicinam in mycrocosmo. In mundo externo, adium destructor
habet instrumenta sua, quibus deijcit frangitq; omnia facile, alter
autem

*Medicina causa ægrotantium creata & est duplex
interna & externa. Externam homo gerit internam natura*

M E D I C O R V M.

autem ædificator scilicet ædium, sua quoq; habet, quibus in ædifi-
cando adiuuatur, & sic ex utraq; parte instrumentis ac armis suis
parati sunt, alter in austruendo sepem fortis, alter in destruendo
æque fortis est. Sic in nostro quoq; corpore summa intentio adest
ad destruendū, ex altera uero parte item summa intentio ad austru-
endum: alter ad pernitiem sanitatis nostræ laborat, alter ad uale-
tudinem conseruandam incumbit. *Destructor* in corpore nostro,
arripit *Realgar*, & sic ueneno mycrocosmum necare conatur, phil-
trum sic parat, conseruator uero statim hoc uidens, *Antimonij* flo-
res decerpit, ac uenenum depellit. Hoc pacto fit, ut corpus iam æ-
grotare incipiat, mox iterum reconualescit: patitur enim quotidie
hanc controuersiam, ac quasi metamorphosin corpus nostrum, quia
hæ operationes & colluctationes destructoris & restauratoris, nun-
quam cessant, perpetuo enim belligerantur, semper conflictantur,
nulla seditionum, nulla contentionis intermissio, nec pacis aut con-
cordiæ ulla spes est, dum uiuimus: quemadmodum in externo mun-
do seditiosi & pacifici, mites ac horridi, sanguinolenti ac probi sem-
per opponuntur ad inuicem. Nam ubi firmamenta ac elementa
sunt, sicuti in mycrocosmo, ibi discordiam ac concordiam, pacem
ac bellum quoq; esse necesse est. Cogitabit igitur, ac secum perpen-
det homo merito, nisi à benignissimo Deo, naturalis cum Medicina
tum Medicus & Pharmacopolia, nobis diuinitus data fuisset, ac in
nobis creata, quod propter externam Medicinam, uix uitam attin-
gere, ne dum diutius uiuere ac ualere possemus. *Terra*, quoties à
Solis calore infestatur, ita ut omnino arescat, ac pulueris modo ex-
iccatur, toties refocillationem à pluuijs recipit. *Siccitas* morbus
est terræ, humor imbrium Medicina. Et hæc in externo hoc mun-
do Deus ita creauit, quæ ad eundem modum in homine, in mycro-
cosmo hoc nostro, inquam, obseruanda ac notanda sunt, quia eadem
ex utraq; parte ratio est. Nisi enim *pluuia* terram exhilaret, exicca-
tur, & nisi in homine pluuiæ internæ caderent, corpus quoq; exicca-
retur. E contra, si frequentiores, aut fortiores imbres fuerint,

E n.

omnia

L A B Y R I N T H Y S

omnia suffocantur, quia, & pereunt, in homine quoq; si nimius fuerit pluuiarum usus, suffocabitur, à Sole damnum datur, pluuiæ id depellant, & pluuiarum item incommoda Solis commoditas aufert: Sol utilis est ac inutilis, pluuiæ utilis ac inutilis simul, ut diximus. Sic spero facile est intelligere originem consumptionis, quæ in homine nunquam fit, ut est pthisis, ethica &c. Item originem multarum pluuiarum in homine, ut est hydropifis uel hypofarca, ut quidam eam uocant, & sic de cæteris. Nam pauca solum exempla in medium produco, cum de omnibus docere nimis longum foret, nec huius operis institutum est. Multæ etenim hydropifis, multæ tabes, & alij morbi quotidie naturaliter curantur ab isto Medico & Medicina nobis insita, quam homo non uidet. Sic enim Deus misericors nos suos homines per huiusmodi Medicinam tuetur, & nostrorum curam agit, in omnibus uijs nostris, ne forte periclitemur aut moriamur; beneplacitum habet enim in ualitudine ac longiore uita nostra. Nec tamen ille intrinsecus Medicus, de quo modo diximus, solus est, qui sanitatem nostram tuetur, nec illa Medicina sola in ualitudinem nostram creata est, imo est alius Medicus, & alia adhuc Medicina, de quibus quoq; paucis dicendum est. Homo quidem à principio in miserijs ad miserias, ad pericula & agritudines multas nascitur, & quia hoc ita est, duo ei constituti sunt tutores in lumine naturæ, qui eius curam agant, qui eum, si forte periclitetur grauius, adiuuent, quiq; malis aduenientibus, resistent. Vnus est intrinsecus ille Medicus, cum sua intrinseca Medicina, de quibus diximus, quæ cum homine simul & concipiuntur, in utero materno, & in terram nascuntur. Ille Medicus tam diu suum officium tuetur, quousq; præ uiribus id potest, posteaquàm autem uires ipsum deficiunt, & ruinam quasi minatur, tunc destructoris uires & fortitudo augentur, ac pergit in homine triumphare, conseruator autem aciem suam uertit ac fugit, istic scilicet recedens, quo ab initio destinatus est. Hoc itaq; in destructore augmentum, & in conseruatore diminutio ubi fieri incipiunt, tunc demum necessitas ipsa, alterum tutorem, id est, Me-

Ethica

Hydrops

sanctus deus
ro tu modum
reducere
luna de hunc
modum

quando
modum
luna quodam
a natura

est, Medicum externum ad subsidium uocat, eiusq; tunc auxilium implorat, qui Medicus tum rem audacter aggredietur, destructorem sanitatis conetur caute superare, uincere ac in totum extinguere, cogitet sibi in uestigia antecassoris sui, id est, conseruatoris iam debilitati eundum esse, prouinciam sibi commissam fortiter defendendam. Solet enim is secundus Medicus ibi incipere, ubi prior pugnare desijt. Sic itaq; Deus omnipotens alterum contra destructorem mittit bellatorem, quem destructorem antea ignorauit: illi alteri dico conseruatori, arma & auxilium ministrat, herbas scilicet ac Medicinam ex terra nobis nata, qua hostem destructorem uel omnino depellat, uel in fugam tantum uertat.

Hæc omnia, inquam, tum fiunt, posteaquàm primus internus conseruator grauitèr uulneratus cadit, ac secundo officium suum committit, tunc demum hic externus alter dux incipit, qui nouos milites conscribit, ac exercitum de nouo reparat. Postremo tamen, quia oportet ut fatali necessitati coactus homo, semel cadat, & uincatur, dum constitutum si terminum uincere ac præterire nequit, mors uictoriam obtinet, & triumphat, contra quam Medicus nullus esse potest, nisi is unicus, qui ipsam etiam mortem uicit, & mortuos sapius resuscitauit, ac quibus hoc facien si potestatem dedit. Videte igitur quæso, ac cognoscite, quid homo Medicus ex hoc libro maioris Pharmacopolie ad suam minorem uel particularem sumere ac transferre debeat, & quomodo externus Medicus interiori aliqua ex parte par sit, ac ab illo discat. Item quomodo & quando externus incipiat, tunc scilicet cum internus officium suum deserit. Item Pharmacopola de istis simplicibus, ac compositis certus esse debeat, quibus in receptis suis utitur. Nam hæc si desunt, aut diutius absunt, aut à Medico imperito, secus quàm debeant ordinantur, ægrotusq; talem nactus sit Medicum, qui non per ostium rectum ingrediat, sed alibi descendat, Apothecariusq; quid pro quo in medicamentis ponat, tunc demum ad restim res redit, tunc & extremum periculum decumbens incidit, & nil nisi labor ac dolor undiq; adest.

F in Octauum

mors

stry

ex lat. 133. mod.
in ipso p. m. i.
pharmacopolia
desunt

LABYRINTHVS
OCTAVVM CAPVT, DE
Theorica Medicina, quomodo ista
accipiat.

T autem rectius intelligatur, unde Theorica sumi debeat, quæ ad Medicinam attinet, uidendum est prius, quasi in exemplo, unde Theologia, sit interrogando, id est, ubi suam Theoricam habeat. Habet enim eam à Deo, & ideo loquitur ac tractat de Deo, Nam quicquid inuenit in Deo, & in Deo habet, & à Deo accipit, id omne Theologia est, Practica ac Theorica simul: non enim discernuntur ad inuicem: Sic quoque diligenter aduerte: Vbi est Medicina? in natura. Vbi autem morbus est? in paciente. Iam igitur sequitur, quod ex his duobus natura scilicet ac paciente, Theorica Medicinæ constat, quæ est duplex. Prima est Theorica essentia: curæ. Altera Theorica essentia: causæ, & ex his duabus una Theorica efficiatur necesse est. Quomodo autem Theorica inueniatur, & quomodo ita apprehendatur, ut calamo & atramento describi queat, animaduertite. Primo necesse est, ut quilibet Medicus Theoricus ex Deo, & de Deo loquatur, ex quo omne principium est, & qui ipse omnia est, in omnibus, & ut sacrosancta Scriptura loquitur, omne bonum perfectum ex Deo est. Ergo Theorica Medicina quoque ex Deo est, quod sacra Scriptura testatur, dicens: Quod Deus Medicum & Medicinam ex terra creauit: Cum igitur creata à Deo perfecta sunt, sequitur quod Medicus & Medicina perfecta sunt, & quod malè ualentes Medici opus habent, necesse est, ut ille Medicus perfectus fiat, aliàs enim nihil ægroto prodesse. Medicus igitur, qui uelit Theoricus esse, oportet ut Theoricam ex iusto libro discat: primo ex Deo. Ille enim labia nostra aperire debet, nosque adiuvare in omnibus operibus, quæ in ipsius nomine incipiuntur & peraguntur: nam absque illo, nihil plane potest, prosperum aut bonum esse. Deinde ceteros libros

*Theologia hinc
vbi 5. dicit*

*Medicina
in natura*

*Prima medicina
in
natura & patiente*

*Theorica medicina consistit ex natura ubi est
medicina et ex patiente in quo est morbus
et est duplex prima est theoricam essentia: curæ
Theorica essentia: causæ theoricam ex Deo discitur*

libros, quos hactenus indicauimus, summa cura perdiscat, cognoscat ac peruestiget, ut nihil plane loquatur aut agat, nisi quod ex ipsis didicerit. Sic erunt Theorica causæ & Theorica curæ coniunctæ & copulatæ, & quicquid ex his proficiscitur, aut theoricatur, erit perfectum ac absolutum, quoniam libri isti ex quibus discitur, sunt absoluti: nam à Deo compositi, à Deo conscripti, ligati & in Dei bibliothecam delati sunt, Deiq; adeo præsidio custodiuntur. Non igitur fallacia in illis est, non dolus, non error, non incertitudo, non opinio &c. non deceptio. Hinc Theorica postea in chartis describi & possunt & debent, ita tamen prouide, ut naturæ lumen semper nobis rectam instructionem largiatur, non homo, ut uel hoc modo patet. Iustitiam ac uitam æternam quæ sit, per quem sit, & qualis futura sit, præscriptam habemus in Euangelio & sacrosancta Scriptura, cum omnibus simul ad iustitiam necessarijs, & satis hoc est. Iam autem ipsam iustitiam in chartis membranisque descriptam esse, & in chartis manere, satis id non est, imo uberius progredendum, & alibi quærenda est, apud illum nempe, apud quem est, & quo istud Euangelium de iusticia primo auditum est, quicq; ut chartis mandaretur iussit. Quæ igitur in chartis descripta sunt, literæ solummodo & characteres sunt, quid autem istæ literæ ualeant, quid nos doceant, & cur hic descriptæ sint, id cœlitus discere à cœlesti lumine accipere debemus. Sic de Theorica ac Practica Medicæ artis sciendum: Quæ quamuis in membranis describi potest, ista tamen scriptura plane mortua est, ac inefficax, sed ex naturæ lumine illuminatio descendat oportet, ut textus libri natura esse intelligatur, sine cuius elucidatione ac intellectu, nemo Philosophus aut Physicus bonus esse poterit. Nemo igitur scriptis solummodo libris incumbat, aut eis nimium fidat, sed illuminationi isti fidat, quæ ex illo descendit, qui ipse lux est, nostrasq; fantasias, ac friuolas speculationes missas faciat. Et ut intelligatur melius, quid sit Medicæ religionis Theorica, sic accipe: Theorica Medicina est ista, quæ certe, indubitanter ac uerè indicat originem ac principium, causas, materi-
as, pro-

modum
in religione
7

as, proprietates, essentiam, ac omnia initia, media ac finem cuiuslibet ægritudinis, item istius ægritudinis curam, scilicet, qua uia, quo pacto ac ratione, quibus remedijs, quomodo succurri ac mederi morbo debeat. Et hæc omnia sine errore & absque omni fallacia. Quemadmodum enim qui semen seminat, si id semen bene nouit, sciet etiam certo quem fructum ex eo expectare debeat. Is qui arborem plantat, si fruticem nouum bene cognouerit, haud dubitat secum de fructu futuro, & hæc est Theorica rustica, & de plantis Theorica; quæ tamen ut simile bene huc quadrat. Item quemadmodum si quis grauiter uulneratus sit, ubi sit, quam periculosum, & hæc chirurgica Theorica est. Porro autem quid circa istud uulnus euentus sit, si Medicina non adiuuetur, quale futurum sit, si adiuuetur, hoc scire est quoq; Theorica chirurgica. Postremo quomodo purgari ac sanari queat, quibus unguentis aut emplastris, quo pacto in sanando procedendum, id est Theorica practica chirurgica. Et quæ iam de uulnere ac suprâ de semine diximus, eadem de omnibus alijs morbis intelligenda sunt, ut sic ordine & serie quadam fundamenta Theoricæ ponantur.

*Chirurgica
Theorica*

in uulnere

Quilibet morbus ex semine oritur, si autem diutius crescit, in arborem exit, ac fructus progenerat, sic gladius, lancea aut ensis, est semen uulneris, & omnia quæcunq; sunt, ex semine sunt. Sequitur igitur, ut Medicus semina omnium morborum perfectè cognoscat, & tunc demum scilicet ac commode Theoricam exercebit, artisq; suæ fructus non aliter atque agricola quispiam metet, de quo etiam fructu tam certus debet esse Medicus, quam agricola est de suis seminis ac messibus, quod si non est, certum erit eum in errore uersari, & alios secum errantes ducere.

Multi hucusque multa, & diligenter fortassis scripserunt, de origine ac causis morborum, & adhuc scribunt quidam, quæ tamen re uera, nihil sunt, & nullius præij æstimanda, suntq; à principio usq; admodum inuilia, quæ de tempore ac crisi tradunt, ea uera quidem sunt. Os enim ægrotantium hoc loquitur, oculi hoc uident,

aures.

Modus morbum seminare & fructus nosse

M E D I C O R V M.

aures audiunt & testantur ita esse. Ad initium ipsorum, fons & origo, error est ac deceptio. Donec enim non à semine initium proficiscitur, & à semine Theorica incipiat, humoresq; abijciantur negliganturq; error est merus, ac labyrinthus merus. Non enim recte ex humoribus theoricatur, etsi enim in morbis mali humores adesse cognoscuntur, isti tamen à morbo sint necesse est, non autem ab humoribus morbus. At, inquiunt, quia uidemus quod humores prædominantur, ergo causæ sint oportet, non conceditur. Finge enim aliquem in fluxum uentris incidisse, qui plurimas sedes habeat, easq; gilui coloris, crocei aut rubei coloris &c. quod cum uides, cholera inquis, hoc efficit, cholera in causa est, obliuisceris igitur hic recte Theoricæ, nempe quod semen adsit, & illud semen iam creuit, ac talem materiam progenerat. Semen illud dico, ex seipso est, in fel autem atram bilem delapsum forte, fel exercet, ac etiam præcipitat, non adest igitur in stercore fel, sed color fellis adest. Quid igitur? Materia feminis felle colorata est, quemadmodum uinum terræ nonnunquam aliquem saporem in se retinet, non tamen ideo istud uinum ex terra esse dicitur, imo ex uuis: uua ex palmitibus: palmites ex uite, uitis autem ex semine suo est. Vbi igitur hic terra, aut ubi humor melancholicus? Si quis in hydropisim incidat, Epar, inquis, debilitatum est, ac frigescit, & igitur ad hydropisim inclinatum est. Hæ rationes mihi crede multo leuiores ac infirmiores sunt, quàm ut ueram tibi causam elicerent. Sin autem dixeris: adest semen metheoricum, quo resoluitur in pluuiam, pluuiam iam à summo suo loco, per media interstitia cadit, ac stillat ad infimum usq; & sic, quod semen metheoricum antea erat, iam aqua est, iam lacus, iam piscina est, hæc quidem uera dixisti. Quemadmodum enim in aëre euenire uidemus, cœlum iam serenum est, ac purum absq; omni nube, mox autem exoritur aliqua exigua nubecula, quæ crescit ac augetur ita, ut in unius horæ spatio imbres uel grandines, aut fulmina ex ea parua nubecula progrediantur. Sic igitur circa ægritudines theorisandum nobis est, ex fundamento scilicet Medicinæ, ut

G dictum est,

*mali humores sunt a morbo uero morbi non a malis
humoribus sed a morbo causantur*

*ex humoribus
morbi non a malis
humoribus
sed a morbo
causantur*

Semen morbi

Causa hydropisim

LABYRINTHVS

dictum est, & quis sic theoricari uelit, diligenter legat ac perdiscat. necesse est rectos ac ueros Medicinæ libros, non tantum horum, Galeni, Auicennæ, Auerrois, Trusiani, Mesuæ, Guidonis, Rogerij, & eiusmodi farinæ aliorum, imo principales ac præcipui libri perlegendi, isti, quos Deus ipse scripsit: nam sunt correcti, sunt perfecti, & ab omni errore emendati. Fœlix igitur ille Medicus, qui in istis solum uersatur, ac ambulat: ambulat enim in luce, non in tenebris. Non tamen hæc dico, quasi Medicina sola his libris comprehendatur, de quibus nos dicimus, imo, Theologia quoque suos libros in Dei Bibliotheca positos, & à Deo scriptos habet, ex quibus fundatur. Imo nec ulla in arte, perfectio ulla, aut fundamentum firmum reperiri potest, nisi ex istis libris sumatur, qui ex Dei ore processerunt. Cogitur enim Iureconsultus ex his libris de iustitia sua instrui, & non ex seipso. Nam quicquid in istum Dei librum non ingreditur, in legem naturæ ingrediatur oportet: ergo uel ex lumine naturæ suos libros Iureconsulti sumant, necesse est. Sicq; quæ ad Deum pertinent, & quæ ad naturam pertinent, ex utrisque simul decerpi ac colligi debent, non ex nosmetipsis. Hæc pacto Deus omnipotens in omni arte ac scientia primus Author, summus Doctor, perfectus artifex, correctissimus liber, ac textus noster existit, ex quo discamus. Deinde glossæ quoque ex illo, quem nobis pro summo suo in nos amore, ad diem Parasceuæ misit, procedere debent. Non enim Spiritus sanctus, Apostolus solus est & Theologus: imo scriptum de eo habemus: Ipse nos de omnibus recte instituet ac docebit, Qui enim omnia nouit, & omnia comprehendit, comprehendit quoq; Medicinam, Philosophiam ac Astronomiam, & ex eo ista omnia discere & haurire poterimus, cum absque ipsius doctrina, omnia manca, mortua ac inutilia sunt.

Nonum

q. lyand
libri

ay quopa
ito unbur
t. p. m. y
vel / non
lib

NONVM CAPVT, QVOMODO

Medicina inueniri debeat, non per speculationes,
sed per certas ac manifestas demon-
strationes.

VANDOQVIDE Migitur Medicina ex cer-
to fundamento procedere debet, quod fundamentum,
non inanis quædam ingenij nostri speculatio sit, sed
certa, manifesta, demonstratiua doctrina: primò scire
debemus: Omnes egritudines occultas esse: Item Me-
dicinam occultatam esse, & istorum duorum nullum esse, quod ab
homine, agi, aut inueniri queat proprijs uiribus, necesse tamen esse
ista omnia agi per sydereum corpus, ut illud sydereum scilicet cor-
pus in naturam penitus introspiciat, penetretq; quemadmodum
Sol, uirum aut aqua perlucet ac penetrat. Deinde sciendum quoq;
qua uia ac modo occulta ista effodiantur, eruantur, ac inueniantur,
quæ homini inuisibilia plane sunt. Et uidebimus, quod non alia, nisi
per Magiam, & per eius speties, ut per Gaballiam, & per Gabaliski-
cam &c. nobis manifestantur: per istas enim scientias, omnia quæ
arcana aut occultata sunt in natura, manifestantur.

Est ergo admodum necesse ac æquum, ut in istis Medicus in-
structus ac doctus sit, sin minus id, errans ac falsarius Medicus, qui
ad fallacias quàm ad ueritatem intentior est, quod etiam reipsa pa-
tet. Nam Magica ars est Anathomia Medicinæ. Quemadmodum
enim lanus bouem suæ mæctat, excoriat, sciindit, omniaq; tum
intestina, tum cætera membra oculis proponit, ut inspicere totus tau-
rus queat, quod antea, dum corio tectus, fieri non poterat: Sic Ma-
gica quoq; omnia corpora Medicinæ anathomizat, in quibus reme-
dia recondita sunt, nobisq; ea quæ in sunt, quæq; occulta erant, spe-
ctanda proponit ac exhibet. Et quemadmodum in hominis, aut
alio corpore singula membra bene ordinata ac proportionata sunt,

*hoc in
G ij
hoc in
magia n*

L A B Y R I N T H V S

hoc in dextro, alterum in sinistro latere iacens, hoc masculinum, alterum minus apparens &c. uti hæc omnia in physica Anathomia ostenduntur: Sic quoq; in herbarum corporibus membra distincta sunt, hoc enim cor, hoc epas, alterum iecur &c. appellatum, sicut in corpore. Non tamen ita hoc, ut quod in herbis cor dicitur, simile sit forma ac effigie hominis cordi, sed quod uirtute, proprietate, efficacia, actione ac passione hominis cordi æquiparatur. Exempli causa. In uento plures sunt uirtutes ac proprietates, unam saltem iam ad propositum, uentus, ponamus, exiccat, nemo tamen oculis uidet, quomodo siccat, Sol calefacit, à nemine tamen animaduertitur, quid id sit quod calefacit, & sic ignis excutitur, nemo tamen ignem in filice agnoscit, nec ad tactum filicis, ignis urit, sic in quolibet corpore, multiplicia membra sunt, unum corpus constituentia, & sic unica herba multiplicis uirtutis sæpe est, ut in Eramento uidere licet, ubi septem membra distincte sunt posita, quemadmodum in homine, cor, renes, stomachus, pulmo &c. non tamen sunt membra, sed eiusmodi proprietates ac uirtutes, quæ talia membra nobis representant, non corporaliter operando, sed uirtualiter agendo, non quæ manibus tanguntur, sed quæ animo cognoscuntur. Sic quoq; in Lunatica representatur cursus ac corpus plenilunii, non tamen uisibiliter, sed spiritualiter. In spiritu enim Medicinæ habitant, non corpore; differunt enim corpus & spiritus, ut palam est. Sic in carabe herba, sunt quædam membra mycrocosmi, scilicet, non tamen corpore, sed in remedijs, id est, in spiritualibus.

Quia igitur Medicinæ, quibus ægrotantes sanari debent, ut diximus, spiritus sunt, & occultata corpori hoc elementato, & à sydereo tamen corpore cognoscuntur, sequitur quod Magica ars sit magistra, præceptrix, ac doctorissa Medicinæ, eorumq; quibus morbos depellimus, non autem Galenus, non Auicenna, aut tales. Et quia sapius Medicæ artis mentionem feci, tum in his, tum in alijs meis libris, ualdè uelim, ut diligentius circa eam uersaremini, quo pacto plane fieret, ut magnum amorem sui in nobis excitaret. Est

in quavis planta sunt membra quod a tota
non uigino sunt in uandis uirtute proprietate
ordinata est in spiritualibus

Cur in herbarum
21.

Eramento

medicina habuit
in spiritu

Carabe

magia dicitur
in medicina

M E D I C O R V M.

ret. Est enim omnino diligens, sagax ac sedula omnium nobis occultarum rerum, peruestigatrix ac inuentrix. Quapropter & hoc affirmare ausum, si hanc artem homo Medicus perdidicerit, ac perfecte cognouerit, & si postea omnis Medicinæ iacturam fecerit, & omnes scriptos libros ad medicam facultatem pertinentes casu amissi fuerint, ut sic Medicina tota extincta uideri possit, tamen hoc libro extante, id est, Magica arte adhuc florente, nihil periculi fore: superesset enim adhuc liber iste tum Medicinæ tum aliarum arcanarum rerum inuentrix, ex quo damnum illud facile refarciretur, Medicinæq; de nouo instauraretur. Est enim, ut supra dictum, Magia artis Medicæ Anathomia, quæ tamen non id agit, ut membra raparum, lignorum, aut herbarum oculis uidenda nobis proponeret, quemadmodum illud in corporis Anathomia externa fit, sed quæ uirtutes, proprietates ac uires herbarum nobis intelligendas ac cognoscendas exhibet. Et ista Anathomia inueniendi artes, primo nobis indicat signatum: signans autem signati indicatur per artem Gabiliam, quæ species est magicæ & pars Astronomiæ. Et hæc ars inuentrix, non una saltem uia intelligenda est, quasi uno tantummodo inueniat, sed de omnibus Astronomiæ ac donorum speciebus intelligatur necesse est. Cuius cum multiplicia membra, ac uariæ species sunt, omnes tamen ad Magicam attinent, & simul inuentrices sunt, & expositores, siue interpretes Anathomiæ, scientiarum, artium & medicaminum. Sequitur, & necesse est, ut istæ species & membra uisibiles efficiantur, in operatione Astronomica inuentionis. Nam sicuti Solis ignis uisibilis efficitur per Chrysellum, ignis qui in silice occultatur uisibilis fit ad tactum & concussionem calybis, sic Sol magicus uisibilis redditur, per Chrysellum magicum, & ignis magicus excutitur per calybem magicum. Iam igitur ardet Anathomia, & ostendit nobis ignem, spectanda nobis exhibet omnia in quolibet corpore, tam clare tamq; dilucide, ut Solis radij non clariore apparere queant, nec ex silice elapsus ignis, lignisq; admotus, fortius uret, aut splendidior appareat. Nam & hic

*medicina si
magia f
m*

*magia f
m*

*magia f
m*

*Tota medicina si extinguatur G in magicum
in anathomia aut magis in astronomia
in magia f medicina astronomia*

L A B Y R I N T H V S

magicum lignum incenditur, id est, arcana herbarum incenduntur tanquàm ignis, ut uirtus clare appareat, sciaturq; ad quid quodlibet proffit.

Iam autem, quàm quæso enixe hætenus conatus est, & quos labores suscepit, quàm uarià etiam consilia inuuit, mille artifex ille Sathan, ut hanc Anathomiam hominum ab oculis amoueret, & ex memoria eriperet? Inuenit interim nugæ, & nescio quæ superstitiosa deliramenta, quibus etiam magicæ nomen indidit, ista hominibus pro ueris exhibuit, ut sic rectæ magicæ obliuiscerentur, ac nugis incumberent, fallacijs delectarentur, tempusq; omne quasi fabulis inutilibus transigerent. *Sic enim* hanc artem oppressit, ut multis annis uix à paucis intellecta fuit, ac pene odiosa effecta. Nouit enim is, quod qui nihil cognouit, nihil amat, & homo planè ignarus, nihil intelligit, & ad nullam rem utilis, negligatur, è contra, qui intelligit, amat, cupit, animaduertit, laborat ac discit. Ab ista igitur cupiditate & auditate, & ab isto inquam amore discendi, egregie nos mille artifex abducit. Nouit enim & hoc de homine, si de his *arcanis* quicquam audierit, quod amore erga ea concepto, non con- quiescat nec desinat, donec ea apprehendat, & quod toto pectore, hunc librum, in quo talis thesaurus indicatur amplexurus sit, è contra, si harum scientiarum, ac eiusmodi arcanorum ignarus fuerit, quod otio ac hebetudine denique corruptus, aliud, & peius quidem acturus sit. Quod & uerum comperimus. Quoties enim homo à scientijs alienus est, tunc secundum suam propriam scientiam, id est, secundum hominis affectum, operatur inebriando se, scortando, erapulis incumbendo, ludendo, belligerando, dormiendo &c. Hoc enim certum, & absq; dubio est, qui Deum non cognouit, nec amat eum, nec discit de eo, & qui diuinam trinitatem non intelligit, non credit eam esse, & ideo non diligit, qui Sanctos non nouit, non diligit eos, & qui naturam non perspectam habet, non diligit illam, & in summa, quilibet id non solum non amat, cuius cognitionem non habet, sed etiam fugit, contemnit, nec discendum putat: corpus so-

*homo a scientijs alienus tunc operatur secundum suum
proprium affectum & secundum alia huiusmodi*

M E D I C O R V M.

Iammodo externum curat, uentremq; suum Deum colit, respicitq;
 quanto plus autem scientia ac cognitio alicuius rei crescit, eo magis
 amor erga eam augetur. Omnia enim in cognitione iusta sita sunt,
 omnia ex ea manant, omnesq; boni fructus ex ea ad cognitore re-
 deunt. Cognitio quoq; fidem dat, qui enim Deum cognouit fidere ei
 statim incipit, & cuiusq; fides, ut est, talis etiam cognitio, & e cōtra.
 Sic in Medicina quoq; quilibet tantum audet, & tantū efficit, quan-
 tum antea, in & circa naturam cognouit, qui uero nihil in ea cog-
 nouit, nec efficit quicquam, sed quęcunq; egit, sic agit, ac ferme pin-
 git, quasi pictor imaginē pingens, ubi uita & uis nō inest. Et de hoc
 quomodo scientia magica uisibilis efficiatur, quamuis alibi multis in
 locis, & hic quoq; ad saturitatem usq; ut mihi uidetur, dixerim, ta-
 men ut plene à legente intentio & animus meus intelligatur, uisum
 est breuiter ista reperere, sic scilicet dicendo: Quod artium aliarum,
 omniūq; adeo occultarū rerū inuentrix magica ars est, decerpta ac
 sumpta ex omnib. specieb. Astronomię. Et quemadmodum magi ab
 oriente per hanc inuentricem, stella uiam monstrante, Christū pue-
 rum inuenerunt, sic quoq; artes, & naturę arcana inueniuntur, quę
 aliquantulum etiam clarius per hanc artem lucent, quā ullū cor-
 pus lucidum. Et cū reges isti magi, Sabę ac Tharsis &c. non dubita-
 runt, tam longinquo ac difficili itinere, Christum quærere, quin eti-
 am, quāuis longissime remotū, tādē inuenerūt, certe naturę the-
 saurus multo citius, & minore tū labore tū piculo inueniri potest.

Ab oriente quidem omnia magicę artis principia oriuntur, à
 Septentrione nihil commodi aut boni nobis nascitur. Vos igit Me-
 dici, si Medici esse, uestrumq; nomen legitime tueri uelitis, facite id
 quæso egregie, iusto modo, dignitate ac reuerentia, non illotis pedi-
 bus, suum *rapas* in agro quærentium more, ad hanc rem ingredi-
 endo. Cogitate uobis cum homine, cum creatura inquam Dei, ita
 agendum esse, ut prodis non obsis, & uti Deus ipse in suo libro de Me-
 dicina præcepit, sic caute, pie, sancteq; in omnibus procedendum,
 uti ipse præcepit, uiamq; ac modum præscripsit.

Decimum

L A B Y R I N T H V S
 DECIMVM CAPVT, DE DE-
 cimo libro, Quomodo Medicina à prima materia
 ad ultimam perducatur.

V A E L I B E T res crescens, primo absque forma est, in prima sua materia, & pene nihil est, ut in quercu, pinu, fago, abiete, & similibus arboribus uidere licet: quæ omnes primo semen tantum, & pene nihil fuerunt, respectu istius, quod nunc sunt, arbores scilicet. Semen autem istud, dum in terram seminatur ac plantatur, quamuis antea exiguum, tamen necesse est, ut in terra prius putrescat, aliàs enim nihil ex sese produceret. In putrescendo igitur, corrumpitur omnino, ita quod antea exiguum erat, aliquid tamen, semen nempe, postea nihil fiat, quia nec semen amplius, nec quicquam aliud manet. Ex isto igitur, quia sic semen, exigua res putrescit ac quasi euanescit, apparet quod ista corruptio ac putrefactio arborum prima materia sit, quæ prima materia ingreditur in generationem, ac formari incipit, & sic arbor ista, primum initium in terra habet, secundum supra terram, & postea supra terram se diuidit in uarias formas, eò usq; donec id efficiatur, ad quod tenditur, & quod esse desideratur, arbor scilicet. Nec enim simul statim nascitur omni forma, qua debet esse perfecta: Infantulus quidem perfecta ac absoluta forma in terram nascitur, quamuis iusta quantitas adhuc deest, & crescere eum adhuc oportet, quæ crescentia fit, quemadmodum in alijs è terra procreatis, indies ab una forma in aliam fieri consuevit. Sic quoq; ut ad propositum redeam, Medicina in herbis, in quibus est, suam originem habet, suum incrementum ac maturitatem sumit, non tamen ita crescit, ut statim perfecta fiat, & iustam formam habeat, sed cum forma à primo semine accepta, indies accrescit, donec ad perfectum creuerit. Forma enim eius se in ætates diuidit, & sicuti homo primo natus, ac in cunis uagiens, infans ap-

pellatur,

*quomodo
 in uerbis
 originis ex
 hinc*

*Corruptio & putrefactio à materia prima
 in generationem ingreditur*

M E D I C O R V M.

pellatur, sic forma quoq; primo in rebus crescentibus, deinde ad alteram ætatem crescit, & puer dicitur, cum incedere potest, nec tamen ad ullam rem gerendam aptus, sic similiter in forma & Medicina, postea robustior fit, & ad omnia gerenda aptior &c. Quæ ætas adolescentia, uel uirilis ætas uocatur. Sic quoq; crescentia indies magis ac magis augentur, plus indies incrementi sumunt, & uirtute ac forma, semper firmiore existunt, efficiunturq; usq; ad finem. Deinceps autem senectus incipit, ac debilitare uires incipiunt, & sic quemadmodum ex infantulo paruo in adolescentem & uirum egregium quis creuit, sic post adolescentiam decrescit, uiresq; iterum amittit, usq; ad finem, & Medicina quoq; sic crescit, à prima ætate ad mediam, à media iterum ad ultimam in suis gradibus, & sic uires uirtutesq; in ea adsunt, crescunt, augentur, fortissime sunt, ac mox iterum debilitantur. Præterea sciendum, quemadmodum omnes herbae, ac omnia corpora, quibus Medicina inest, formata sunt, sic omnis quoq; Medicina, quæ in corpore est aliquo, secundum illud formata est. Altera forma uisibilis est, illa scilicet in corpore, altera inuisibilis, ut illa in Medicina: una corporalis & elementalis, altera spiritualis ac sydereæ. Ex quo quoq; colligitur, quod quilibet Medicus herbarium suum spirituales sydereum secum circumferre semper debeat, ut sciat ista sydereæ Medicina cuius formæ nam sit, sicut hætenus multis exemplis ostensum est. Medicina enim quæ sumitur spiritualiter in sua essentia, quàm primum in corpus hominis delata fuerit, in sua forma stat, sicuti Iris in coelo, aut imago aliqua in speculo, Si igitur pedum formam habet, ad pedes tendit, si manuum, ad manus pergit, si capitis, in capite consistere conatur. Sic de dorso, sic de uentre, corde, iecore, hepate, & alijs membris. Et ut clarius dicam: Finge radicem esse, quæ in sydereis suo corpore contineat omnia membra corporis humani, hæc igitur radix, si sumitur, in homine sic stat, ut in omnia membra sibi consimilia, sese diuidat ac effundat, ut caput ad caput, cor ad cor, stomachum ad stomachum applicetur &c. Sic quoq; sanant ubera mulierum, si in potu sumuntur.

modum
f. uirtutes
in ipso

Ergo

modum
habet et ad
membris
conferunt

Ita sicut in corpore qd medicina n. si sicut formata
sit ut medicina n. si in aliquo corpore.
Ita alia forma qd uisibilis, sicut illa in corpore alia
inuisibilis, ut illa in medicina sicut in corpore alia spiritualis

LABYRINTHVS

NB
Sampsoni
nina ludi
ad m...
ubi confor
matur

tu sumuntur, quia forma ipsarum est tanquam uberum & mamilla-
rum, & sic semper Medicina forma tendit ad membrum sibi confor-
matum. Sic Dactilerus haustus cancro medetur, quia forma eius
cancer est, & in corpus cum uenerit, accommodat se illi membro,
uel loco, ubi forma eius requiritur ac desideratur. Nec interim hoc
prætereundum est, quod omnes morbi chirurgici, per physicas Me-
dicinas sanari etiam possunt, si physicus inquā, Anathomia essenti-
aliter intelligit, cuiusmodi physici pauci quidem reperiuntur. Sapi-
us autem audiui, dum de dirigentibus ac directorijs, id est, de addita-
mento uel augmento, siue de duce ac uehiculo, quo Medicinam in
locum sibi congruum deducunt, dicerent, quæ ipsa etiam uana, &
absq; fundamento sunt. Dicunt Saluiam, Lauendulam, ac Maiora-
nam esse uehicularia, siue ducentia ad caput, quæ ita cæteram Medici-
nam in caput ducunt: quemadmodum dux quidam, ducens aliquem,
aut qui uiam alicui uiatori ad ciuitatem forte monstrat, quod equi-
dem minime probo, neq; Medicum est. Non enim sic duci debet ab
alio Medicina, imo cuiusmodi debebat esse, ut sua pte sponte & uirtu-
te formæ suæ, membrum sibi aptum, ac conformatum peteret. Ut
ecce, Eufragia habet imaginem & formam oculorum, ex quo collig-
itur, quod in Medicina sumpta, ad membrum suum se conseruat, in
membrum, scilicet, suæ formæ, sic, ut Eufragia in oculum transeat,
oculusq; quasi uiuus fiat. Quæ iam, quæso, alia Medicina efficiet, &
Eufragiam ad oculum ducat inuitam, aut uiam ei commonstret,
melius quàm ipsa per se nouit: omnia certe membra formas suas ha-
bent rebus crescentibus insitas, etiam gemmis, metallis, ac minera-
libus &c. & in quocunq; corpore essentia aliqua est, in eodem & for-
ma illa, si essentia illa sumatur, est.

En fuy in

Sic enim natura mycrocosmi istam imaginem in homine po-
nit, & sic Medicina ad locum sibi aptum ac conuenientem, ultro pro-
uenit. Nam sicut statuarius, lignum rude, ac nondum formatum, in
manus sumit, & siue magnum id sit siue paruum, imaginem ex eo,
qualem uelit, format ac sculpsit: Talis statuarius quoq; est, qui quod-

libet

Medicinu salu su in / na / rante se uirtute forma / na
membrum / si apte in conformatum pateri

libet corpus in suam formam redigere nouit. Cibus quando sumitur, ipsius forma in ore est, natura autem est in archimij's uirtutibus. Oportet igitur, ut ad quodlibet membrum in homine ducatur. Quomodo hoc? Recta physica, & rectum naturæ lumen probat, quod cibus, posteaquam in essentiam suam redactus est, positus sit, ac ster in forma, quasi imago quædam integra, in toto corpore, quælibet pars in sua parte, quodlibet membrum in suo membro, & quodlibet simile in suo simili. Et cum dicitur, homo tibi, sic quoq; uinum potum, quando peruenit ad suum spiritum, tunc uini spiritus erectus in corpore nostro stat, uti homo in singulis membris. Ad hunc modum, & talis omnino Medicina quoq; est. Vbi igitur ægritudo est, ibi Medicina formam suam, essentiam, ac proprietatem habet. Hoc itaq; artis est, ut homo spiritualis, essentialis, ac medicinalis in isto loco, ubi cura est, cognoscatur: est enim homo cancri, homo lupi, homo piscis, homo febris, homo hydropisis, homo profluuii, homo menstrui, homo uermium &c. & sic omnium membrorum. Medicus igitur ignarus, ubi sydereus iste homo in elementatis corporibus iaceat, omnia contra rectum Medicinæ ordinem agit. Quomodo enim fieri potest, ut quælibet Medicina, proprium ducem, ac uia monstratorem, uel ut uocant, dirigens, ad quodlibet membrum habeat. Stulentina pota, sanat paneritium ultro, quia forma eius hoc in loco curam sibi suscipit, quis igitur ductor, aut quod nam dicens illud est, quod Medicinam in extremum usq; digiti perducatur non igitur ducentia, sed formæ duces in Medicina erunt, & illud ipsum quod tales formæ sunt, ipsa, inquam, formæ similitudo duxerit, sic enim recte procedetur, & sic recte Medicina paratur. Alter autem medendi modus anilis est, simplex ac piger, qui parum artis in se habet, & parum artis parumq; laboris desiderat, ex scriptis & chartaceis libris facile colligitur, non ex recto ac principali libro sumitur. Hoc enim uere est Medicinam scire, ut sciatur, quomodo ex prima materia ad ultimam perueniet, & eò cum uenerit, quomodo spiritus efficiatur omni formæ aptus, quales in elementato cor-

H i pore

*Modus ignarus ubi sydereus homo in elementatis corporibus iacet
ita uigilantia modum rectum ordinem*

L A B Y R I N T H V S

Antoy
 pore formæ esse solent. In ista forma spiritus sunt ac iacent arcana
 & magnalia Medicinæ, in ista inquam, uera scientia iacet. Hæ ima-
 gines & formæ, de quibus dicimus, quæri ac inueniri debent per su-
 pra dictam inuentricem magicam artem, de qua superior & quar-
 tus liber nos docet. Archeus enim naturæ hunc spiritum in for-
 mam suam ordinat, cum dispositione ac diuisione omnium arcano-
 rum, quæ in ipso sunt, aut esse debent.

Sic & hoc modo Anathomia medicaminum inueniri debet,
 non in compositis, non in communibus, non in directoribus ac di-
 rigentibus. Sic etenim omnia in natura nostræ congrue ordinata
 ac disposita sunt in formam spiritualem, ut uix tute ingenio tuo me-
 lius, aut conuenientius disponere credo queas, neq; tuo labore adeo
 opus est, iam enim inuentum ac dispositum est à natura, nihilq; su-
 perest, nisi Alchimia adiuuetur, quæ diuidat, ac species discernat. Et
 igitur antea admonuimus, ut proprietatem membrorum ac fortu-
 narum communium penitus cognoscas, quo facto, meritò de Medica
 arte gloriari & meritò tuam scientiam attollere laudareq; pote-
 ris. Animaduerte solummodo rem sic, in tali exemplo pono. Dicit
 quispiam, hoc constrictiuum est, nescit tamen ille bonus uir Medici-
 cus, quomodo aut ubi constringat: multum enim interest inter con-
stringere & constrictiuum, cum aliter constringatur dysenteria, ali-
 ter lienteria, aliter uomitua fiant, aliter urinæ prouocatiua, aliter
menstruorum, & sic de omnibus intelligendo. Necesse etenim est, ut
 à sola forma ac imagine nobis indicatur, ut ubi uirtus constrictiua
posita est, ibi id constringat. Sic igitur dicimus: hoc incarnatum est,
 nescis tamen ubi. Aliud enim est consolida lupi, aliud estromeni,
 aliud concri, aliud fistulæ &c. Igitur ars, quæ signata dici-
 tur, quoq; apud Medicum esse debebat, certa ac cog-
 nita: Signatum enim nobis locum indicat, lo-
 cus autem paupertatem, miseriam ac
necessitatem ostendit, & ista ne-
 cessitas per inuentricem
 nostram inuenit.

M E D I C O R V M .
V N D E C I M V M C A P V T , E T
 est liber de morborum generatione ex uera atq;
 genuina Philosophiæ cognitione,

S V P E R E S T unum adhuc declaratione dignissi-
 mum, nempe de cognitione morborum, secundum
 Philosophorum sententiam. Est itaq; nobis omnibus
 prospectum, quatuor humores à ueteribus Medicis
traditos iuxta Philosophorum relationem esse, qui in-
 quiunt omnes morbos ab ipsis oriri, & inde initium sumere. Quo
 fit ut ueram originem morbi amittant, & non recordantur, hoc est
 seminis, ex quo omnes morbi generantur. Nec mirum est, scio equi-
 dem hominem esse myerocosmū, propterea necesse est, ut in se qua-
 tuor elementa habeat, quos ipsi humores appellant, quamuis signi-
 ficantius esset, ut elementorum nomen seruaretur. Daret enim ple-
 nio rem intellectum, sed tamen propter nomen non opus est multis
 uerbis. Caterum ut planius me intelligatis, & hic liber in opus redi-
 gatur, animaduertendum est, quid istud exemplum nobis designat,
 dum quatuor humores sint quatuor elementa, unde consequens est
eundem esse in humoribus & elementis intellectum. Vobis itaque
 haud dubie cognitum est elementa nihil operari, solum autem concipere,
 Quemadmodum mulier sine aliquo uiro non imprægnatur,
 ita elementa ut foeminæ secunda sunt à suo uiro, hoc est, à summo
Vulcano, ut exemplum declarat: Pomum è suo semine crescit, quod
 semen est pomum, & sperma Vulcani. In his autem elementis con-
 cipit matricem, ex qua accipit suum nutrimentum, substantiam,
 formam, & totam uitam, & huc peruenire potest, ut id quod fieri
 debet, fiat, secundum suum finem & prædestinationem, quemadmo-
 dum infans perfectè à matre nascitur, ita hæc elementa non sunt
morborum causa, sed semen, quod in eos conijcitur, ita elementa
 non sunt causa morborum, sed semen quod seritur in ipsa, atque in

H. iij. iisdem

*quatuor elementa non sunt causa morborum sed
 causa semen quod seritur in ipsa et illa a vulcano non sunt
 primum*

*quatuor T origi
 causa morbo
 non humores
 sed elementa*

*4 humores et
 elementa
 elementa morbi
 sed coniuncta
 a summo vulcano*

*elementa non
 sunt causa
 morbi sed
 semen*

L A B Y R I N T H V S

non ex humoribus
 in natura ut
 humore.

 isdem radices agit, in suam finalem naturam & materiam, è quibus
 & nos prouenimus, ita morbi quoq; causantur, & id quod prouenit
 est morbus ipse. Cogniturus morbum ita ut arborem cognoscat, ea
 forma, arbor profert poma, pyra, nuces &c. talis est etiam differen-
 tia inter morbos. Ita cognoscendi sunt morbi, è natura seminis, &
 non ex humoribus, quamuis infans è matre nascatur, tamen pater
 est causa efficiens. Ad hoc, quis concluderet, uel concederet morbos
 esse inquirendos ex humoribus, & humores causam morborum as-
 ferere? quum tamen aliud est mater, aliud est infans à matre editus.
 Fingamus matrem habere morbum ab infante diuersum, quis est,
 qui uelit morbum infantis in matre indagare, qui morbus solum in
 infante est? nam infans nunc à matre auulsus est, ut quiuis dubium
 obijcere possit, matrem & infantem eodem morbo correptos esse,
 tamen unum ab altero seiunctum est, sic etiam morbus in eo in quo
 est inuestigari deberet, & si quis diceret: Cum ta elementa matris
loco constituis, & matres etiam morbo grauantur, sic & elementa,
 ex hoc sequitur humorem esse causam morbi. Hoc ita intelligendum
 est, matrem etiam fructum produxisse è sua matre, quemadmodum
 infans ex illa. Sed in hoc differunt mater & elementum, nam ele-
 menta non sunt fructus, sed ut mater ad concipiendum. Quomodo
 potest igitur Medicus dicere morbos esse elementales, & quum ele-
 mentum tollat, etiam morbum sustulisse credat.

Si Medicus hic incipit, ubi Philosophus desinat, rem ut melius
 consideret oportet: nam omnis Philosophia sic docet Medicum in-
 cipere, quomodo dicere potest pomum è terra prouenisse, cum ta-
 men è semine nascatur. Hinc consequens est, ut si cum Medicina au-
 ferre humores uoluerit, fieri commodè potest, ægroto posse subue-
 niri, eo tamen pacto, ut si mater remoueatur etiam infans una cum
 ea auferatur, matreq; itaq; sublata, corpus suum elementum amit-
 tit, & mortuum est. Vnde ex practicis illorum sequitur ægrotorum
 mors, & sanitatis corruptio. Nullo enim modo corpus suo corpora-
 li elemento priuandum est &c. Deniq; animaduertendum est, quàm
 rectam &

MEDICORVM.

rectam & facilem declarat Philosophia uiam, in eo, quod cognoscimus elementa esse matris corpus ad concipiendum semen, & addandum semini nutrimentum & alimentum. Quis igitur est adeo imperitus, qui Medicina utens, non intelligere Philosophiam uelit. Nam Medicus scire debet nomen indigne habere sine Philosophiæ cognitione. Hoc tamen concedo, quod unumquodq; semen in se contineat tincturam uel impressionem suam, ex quo sequitur, quod elementa aliquam alterationem & mutationem consequantur: quod autem elementum ob id deberet esse causa morbi, non concedo, sed quemadmodum pannus ab externo colore coloratur, inficitur, ita & in elementis & semine fit, Si quis itaq; colorem à panno segregare ita bene cognouerit, ut pannus in primum colorem redeat, ille periculum faciat. Verbi gratia, In Ictericis qui hanc tincturam auferre potest, is semen, ex quo tinctura facta est, remouit, hoc pacto corpus in pristinum restituit colorem, color enim non à corpore, sed ex alieno semine prouenit. Præterea de corruptione hoc quoq; notandū est, ut si quis diceret, de corrupto aëre, de putrida aqua &c. quod ex huiusmodi corruptione suboriri morbi possunt, id non inficiamur, sed ea tamen lege. Totum enim non corrumpitur, nisi prius semen corruptionem conceperit, Iam ex hoc patet: Semen corrumpere & aliud morborum genus generare, corrumpit corpus, sicuti aqua fortis è sale & nitro secundum artem distillata, ferrum frangit. Cum itaq; istud semen tollitur, corruptio etiam tollitur, Exempli causa: Ex stercore nascuntur uermes &c. non quod sterco in uermes se uertat, sed semen in stercore fit, ex quo uermes generantur per Vulcani digestionem & caliditatem, ita uermis differt à stercore equino, si uermis esset sterco, nihil plane ab eo differret, Verum cum nulla similitudo in eo est, necesse est, ut aliam habeat generationem ex qua nascitur. Vua habet semen, quod est uini, uade nascitur uinum, non è semine ex quo lignum crescit. Semen ex quo lignum crescit, uideri & tangi potest, semen uero ex quo uinum fit, uideri non potest, utraq; tamen inseparabilia sunt, quemadmodum cor-

cor 2

*omne / nomen in / ratione hinc / nomen uel / nomen
quantum uel / nomen aliquid / alterationem / mutationem
consequantur*

LABYRINTHVS

dum corpus & anima. Exinde eliciendum est, quum in semine totum negotium sit positum, in primis det operam Medicus, ut semen cognoscere perdiscat, quo possit contra semen Medicinam parare. Scire itaq; ut suprà dictum est, debent, duo genera seminis esse, ut semen iliastrum & semen cagastrum, hoc est, aut ab origine semen productum est, ut poma, pyra, nuces, tunc iliastrum dicitur, aut ex corruptione, quod cagastrum appellatur. Iliastri enim morbi sunt, Hydropisis, Ictericia, Podagra &c. Morbi autem cagastri sunt, Pestes, Febres, Pleuresis. Ille error Medicinæ est inextricabilis (quem Labyrinthum uocamus) in quo sic aberratum est, ut non pauci uitam amiserint. Si esset error sine periculo, tolerabilior esset. Nunc uero, quum tot. secula Labyrinthus ille perdurauerit, ut inter insipientio inuoluam ea, quæ breuitatis causa non dici possunt, nempe, quod omnes ordinationes, & repertæ (ut uulgo dicunt) medicinarum, quæ non ordinantur contra semen morbi, adulterinæ & inutiles sunt. Postremo notabitis qui fiat ut morbi indies augeantur, quod si uultis planius intelligere, Philosophiam scrutamini, quæ uos docet intelligere & cognoscere, qualiter lignum, gramen & id genus alia crescunt, nonne è semine? maxime. Quum igitur omnia è semine nascuntur, & morbus quoq; è semine generatur, probari potest, Vnum ab altero in generatione nihil differre. Quum ita res habeat, quid inanem operam impenditis in morbis describendis omnis naturalis Philosophiæ expertes & ignari? Quomodo potest igitur Medicus incipere, ubi Philosophus desinat, si uero hic inchoauerit, ubi definit Philosophus, definit autem in lumine naturæ maiori. At uos sic in mundo minori doctrinam rectam dirigatis sicut Philosophus in mycrocosmo, tunc potestis quemlibet morbum cognoscere. Quemadmodum colonus arbores, earumq; morbos, quibus mederi studet, ruri cognitos habet, ita & Philosophus: & ut colonus arborem securi succidit, in quo semen fuit, istud semen esse definit, & quo minus in semine est, tanto magis à semine distat, & ut elementa inter se diuiduntur, ita etiam in corpore se diuidunt. Nam

& alia

*Semen maritimum duplex Semen iliastrum & semen
cagastrum Semen autem ab origine quod iliastrum est
Corruptione quod est cagastrum & dicitur qd*

*duo semina
genera seminis
semen iliastrum
ut ab origine
cagastrum ut
corruptione non*

*morbi morbi
in semine
morbi*

*Philosophus
desinat*

M E D I C O R V M.

& alia mater, quæ aqua est, ad quam Philosophia fontium pertinet,
 & alia mater est terra, ad quam Philosophia crescentium pertinet
 &c. sic ea cum alijs elementis, & ita ea Vulcanus in maiori & minori
 mundo cognosci debet, tunc Labyrinthus hic locum non habebit,
 & genuinum totius Medicinæ fundamentum in lucem reducere-
 tur. Quare o Medici rem diligentius perpendite, ne dicatis hoc ex
Galeno præceptis, & è Auicenna collectum esse. Sed uerum fatemi-
 ni, quid deceat uos esse, olim ita erat, nunc longe diuersum est, non
 amplius imponere hominibus licitum est, sed uigilantioribus oculis
 obseruandum erit, & non sequamini eos, sed meliores potius am-
 plectamini, quàm nobis ob oculos ponunt. Nec eorum scripta
Euangelium est, ut contra salutem animæ sint custodienda, lumen
naturæ optime operatum est suo tempore, sed contra naturam il-
 lud peruertunt. Quæ tamen sydera scelericia possunt in ignauo & stul-
 to homine aliquid boni producere, si peruersus est, etiam lumen na-
 turæ inuertit. Quare primum quærite regnum Dei, & plura his
 omnibus facietis, ne desperetis de Christi summi omnium rerum
 Medici benignitate. Nam si eum & proximum dilexerimus, cætera
 quibus indigemus, affatim largientur. Sed otio torpere & dilectio-
 nis obliuisci, etiam ea quæ possidemus, auferentur. Enimuero in
 horrendo ultimi diei iudicio ad Medicos multos dicet: Ire maledicti
 in gehennam ignis, quando me ægrotum consolati estis, cum uestra
 Medicina. Vos illud, quod meum erat surripuistis & non subueni-
 stis, deseruistis Deum uerum, & nihil ab eo didicistis, neq; discere pe-
 tiistis, quæsiuistis thesaurum uestrum in terris & non in cælis, &
 mea opera in natura non perscrutati estis, ut Medicum decet, sed
 oscitanter egistis, oscitantes euauuistis. Quare oculos aperite, ut
 cum hoc lumen uideatis, & illuminati resipiscatis.

Hæc omnia, ut uidistis capita, quæ Medicinæ libros, quomodo
 quæri debeat, ubi inueniri ac disci queat, indicant: non potui non
 conscribere, & ad utilitatem quorundam, uere Medicinam amanti-
 um, in lucem emittere, eam præsertim ob causam, quod uideo tam
 I multos

*Calum-
nia*

Verum

conclusio

LABYRINTHVS

multos hanc prouinciam subire de Medicina discenda, scribendi & de qualibet cura tractandi, quamuis id quidem infelicitè & magno cum periculo ac damno multorum faciunt. Nam per deos immortales, quæ ista est amentia quæue suprema potius malitia, isti rei, ubi de periculo ac uita hominis agitur, inconsultè ac imprudenter sese immiscere, eamq; alios etiam docere? quis furor? aut quæ insania in homine, ut ista tractare uelit, quorum tractatio, nisi cogitanter & cum consilio suscipiatur, multis damnosa, ac ualdè perniciofa futura sit? quæ deniq; cæcitas in suprema ac periculosissima scientia elaborare uelle, dum tamen id absq; omni fundamento, ueritatisq; adminiculo agas. Sane etenim isti, dum rectum Medicinæ fontem ignorant, dum in tenebris oberrant, nec certi quicquam de Medicina unquam didicerunt, tamen interim opiniones, ac fantasias nescio quas comminiscuntur, quibus Medicinam fundant, in quibus etiam curam suam ac practicam ponunt. Certum hoc quidem est, fundamenta ac principia istorum incerta infirmaq; esse, quomodo igitur medium & finis certus erit? Non certe commodum est, nec artis adeo, sic curam aliquam suscipere, & sic in Medicina nobilissima scientia uersari, mero errore, meris nugis ac fabulis, nullo antea fundamento posito, nullaq; ueritate quæ sita. Imo, quia Medicina alijs & iustioribus fundamentis nititur quàm ipsorum, ut diximus nugis, æquum potius uidebatur, ac necesse etiam, ut Medicinæ dediti istud fundamentum quærent, rectè Medicinam inciperent ac iustis initijs eam adorirentur. Habemus ipsissimum, ut sic loquar fontem Medicinæ artis in libris à Deo opt. max. scriptis ac æditis, quorum scriptura nunquam certe nos faller, & in istis incepta Medicina, nequaquam incerta erit. Cur igitur hac certa scientia neglecta, & iusto fonte contempto, ultro tenebras amamus, ultro erroribus nos intricamus? aut cur quæso tam impudentes esse uelimus, ut recto libro contempto ac lacerato, qui uel paruo labore addisci poterat, in alios libros omnibus nugis refertos, magno cum labore incumbimus? Sed sic fieri solet plerumq; in mundo, ut homines iniusta

M E D I C O R V M.

nes iniusta pro iustis magis amplectantur, deteriora optimis præferant, inutilia magis quam uere utilia ament. Fœlix igitur iste homo merito putandus erit, qui neglectis hominum friuolis fantasijs, speculationibus, ac propria ratione inuentis, excogitatis fabulis, ueritate contentus est, & per uiam à Deo præscriptam ad scientiam pergit. Satis omnia clare à Deo exposita sunt, aliorum in compilandis uoluminibus opera minime indigemus, modo librum, quem ex naturæ lumine scriptum habemus, recte contemplamur, & paruulam abiecto textu glossam addamus, ut suprâ ostendimus. Sat id ad eruditionem perfectam erit, satis tuti in practica, ac omni curatione erimus. Tutum enim est, Deo fidere, & Deo qui fidit, haud facîle in labyrinthum incidet, nec ægrotantes suos necabit, perdetue. Et hæc de Labyrintho Medicorum errantium, ac recto Medicinæ usu, errorisq; explicatione, paucis scribere necessarium mihi uisum est, ut sic in errore uersantes Medici citius exeant, & nondum ingressi, diligenter, ne incidant, præcaueant. Quæ candidus Lector æquo animo accipiet spero: erroneus autem Medicus, minus mirabitur, si in posterum forte audierit, alia ad Medicinam uia opus est, quam

Labyrintho communi, & fœliciores circa Medicinam

futuros, qui contemptis ueteribus nugis ac ca-

liginoso labyrinthi errore, lumen

naturæ ducem sequi-

tur.

Laus Deo.

*Cum habet
rings in
8/11*

AD LECTOREM.

DIALOGVS FE-

STIVVS, IN QVO MEDICASTER

quidam à Philosopho de mala medendi ratione, coram
Prætoris postulatur, multiplicibusq; erroribus conuinci-

tur. Licet Medicaster sese pro uiribus purget, obiectaq;

ut cunq; refellat, nihilominus ipse per Prætoris ex suf-

fragijs omnium tribuum reus mortis pronuntiatur:

quem si legeris non poteris non fauere au-

ut volumini ctori, qui pestem tam sæuam tamq;

alium

perniciosa est medio su-

stulerit.

Dialogus

philosophus & medicum quendam super erroribus in medendo commissis, coram Prætoribus accusat.

DIALOGVS HA VD

INIVCVNDVS IN QVO PHI-

losophus Medicastrum quendam super erroribus
in medendo commissis, coram Prætoribus
accusat.

PHILOSOPHVS.

Noptime Prætor illum Medicastrum, qui nuper cognatum meum Antonium Oberdorffium, uirum omni seculo dignum, suis pharmacis usq; adeo infarsit, ut spiritum citius quàm morbum exueret. PRÆTOR. Audin' tu hæc? quid respondes? CIMBER. Non ego, sed Doctor ille Stromerius ab eo accitus. PRÆTOR. Tu tamen huic pharmaca exhibuisti? CIMBER. Pauca admodum, sed salutifera. PRÆTOR. At ab eo fugisti. CIMBER. Cum ille se alij commisisset, ego ipsum quoq; relinquere sum coactus. APPARITOR. AEquisissime Prætor, ut rei seriem cognoscas, is primus & ante omnes accitus fuit, remq; citra periculum fore cum pertinacia adseuerauit, si modo sibi obsequeretur æger, uerum pharmaco, quod sibi miscuerat, epoto, in deterius inclinabat, quod animaduertens hic bonus uir, maturatione fuga abiuit, hominemq; in summo periculo reliquit: ob id per amicos Stromerius archiater uocatus est, qui rem desperatam cernens, ab omnibus medicabulis abstinendum esse pronuntiavit. PRÆTOR. Audis hæc Cimber? CIMBER. Etiam Domine: sed pharmaca per me exhibita nocere non poterant; nam manibus meis ipsa concoxi, rebusq; tam salubribus temperaui, ut nihil noxi haberent, quæ & antea plerisq; alijs exhibui, cum quibus etiam bene celsit. PHILOSOPHVS. Audis iustissime Prætor hominis

*Credo fuisse Ann. murt. Coniugis
q. anno 1545 obiit*

DIALOGVS.

*Archiepiscopus
Saxoniae*

eximiam temeritatem, qui Medicinam quam nunquam didicit exercere audet, in perniciem humani generis, qua temeritate mihi auunculum Principis Electoris Friderici Saxo. ducis architectum ademit, cuius morbum cum neutiquam nouisset, temerario tamen ausu ad ipsius medelam prorupit, qua re crudelius nihil quidem excogitari poterit, quàm quod, ceu ipse facit, prætectu medelæ homines perdat, interimatq; ea tyrannide iam supra bisdenos annos Lemnia (ut aiunt) manu in hac patria usus est, & in non paucos utriusq; sexus homines crudelissime grassatus, quos uita, qua nihil dulcius spoliavit, & ad orcum misit, sed hætenus impune. Quod si ad iustam trutinam, ipsius quam iactat Medicinam examinaueris, eam longe immaniolem, atrociolemq; aut Phalaridis aut Busyridis carnificina comperies. Quod hi uel inimicissimos, uel quos sibi insidiatos putassent, trucidarint: is autem & amicissimos & innocentissimos ex æquo peremit, Attamen sese omnium Medicorum hoc nostro æuo principem & clamat & gloriatur, cum uix idoneus coquus Medicorum esse possit. Interroga Prætor æquissime, hunc idiotam, ubi Medicinam didicerit, & audies quod Medicinæ nomen nequaquam intelligat, perquire eius eruditionem & cognosces quod cribrum frequentius multo quàm Hippocratis libros uertetur. Nam nondum consummate elementa literarum combinare nouerat cum monachatum indueret, quo repudiato unguentariam sub magistro rudi & mechanico condiscere aggressus est, ubi coquere, pertundere, cribrare, mixturas unguentarias præparare, & id genus ministeria sordida exercere opus habuit. Tandem cum oxymel & Tyfanam concinnare gnarus Helleborumq; ac Esulam nouisset, eo insolentia perductus est, ut nondum bonus coquus factus, sese Medicum iactitarit, cum tamen de materia medicamentorum nihil amplius quàm quod corporibus hominum pro afferenda sanitate esset accommoda, cognouisset. Vbi uero & quando, aut cui, aut quomodo, tribuenda foret, penitus ignorarit. Ridicula profecto res est, nec in ullis opificum collegijs receptum, ut is artem aliquam exerceat,

DIALOGVS.

ceat quam nunquam didicerit, Tinctores, Fullones, Cerdones, aut Sarcitores interroga, hi tibi respondebunt, neminem ad societatem opificij sui inscribere, nulli facultatem opificij exercendi permittere, nisi qui sub magistro artis legitime & didicerit & institutus fuerit. Demum etiam ut sit ad magisterium opificij admissus. Verum is audaculus seipsum magistrum fecit, priusquam discipulus fuisset, sibi titulum medici arrogauit, antequam uerbum quidem sub preceptore audiisset, Imo nec in aliquo auctore idoneo uel uersum perlegisset. Quis unquam in re bellica uel Dux, uel Imperator fuisse dicatur, qui rei militaris eo usque imperitus, ut tyrocinia nondum didicerit? Quis prefectus uel legionum uel castrorum unquam estimatus est, qui inter lixas & calones uersatus, nunquam inter cohortes uel primipilarem, uel centurionem egit, denique neque per gradus rem militarem administrauit. At tu solus artem quam nunquam didicisti exerces, cum nemo alioqui remum priusquam didicerit, impellit. Et cum seruus sis, caesariam nutris, quasi satis sit, coquinariam nouisse, ut Medici nomen tibi arrogas, idque cum magno fastu circumfers & usurpas. Quod nisi R. litera addita, neutiquam dignus eris, Mirum profecto, eum uelle Geometram, uel Arithmeticum uideri, qui nec cubum uel conum nec etiam chilindrum nosceret, omnisque numerorum rationis expertus foret, At tu sordidissime, in quo nihil sacri nihil sani est, audes Medici nomen saluberrimum, non modo ambire, sed temere inuadere, & quod magis ridiculum est, cum Medicinam nec a limine saluastis, nec primoribus labris degustasti: eam tibi totam uendicas, quasi idem sit Caricam musam perstreperere, Atticam sonare. Verum inter indoctos etiam Corydus sonat, apud Cumanos quoque asinus in pretio habetur. Simia uero semper simia est, si etiam aurea gestat ornamenta, Asinus quoque Baal, asinus permansit, etsi uocem humanam emiserat. Nolo his diutius innotari, ne tibi tempus respondendi eripiam. Profer in medium si qua habes, quo obiecta dilues. PRÆTOR. Primum nobis edisserere, ubi, & a quo Medicinam didiceras? CIMBER. Non didici sed inueni.

PHILOSOPHVS.

DIALOGVS.

PHILOSOPHVS. O ridiculum caput quod sibi inuentum deorum
arrogat. PRÆTOR. Sinas ipsum loqui. PHILOSOPHVS. Nonne
dignus est, ut rideatur cum audeat sese Medicinæ inuentorem asse-
rere, quam antiquitas omnis Apollinem & Aesculapium inuenisse
testatur. CIMBER. Me non recte accipis Philosophæ, Medicinam
quam ego operor ex schedis doctorum (quas recepta uocamus) in
taberna medicamentaria inueni. PRÆTOR. Hoc tu inuenire uo-
cas cum rectius sit furari, utpote rem alieno labore partam tibi
usurpans. PHILOSOPHVS. Num quid probe dixi ipsum Medi-
cinæ nomen non intelligere: quod dum ab eo requiris, instrumenta
(quæ Medicamenta uocamus) producit, Tu de habitu, qui in ani-
mo Medici residet, salubriumq; ac insalubrium, & neutrorum sci-
entia est, interrogas, ipse te ad schedas symplasiarum relegat: tu
falces petebas, is tibi scapham indicat, Verum ut cognoscas quanto
cum periculo mortalium fiat, ex similitudine mederi, ut id paulo al-
tius exponam operæ pretium erit. Tu modo fac mihi aures citra
tædium benignus accommodes, tum luce meridiana clarius uide-
bis, quàm uoraginem intempestiue mortis omnibus sibi credulis
his deliramentis struxerit, Curatio nempe cuiusuis morbi ex pro-
pria methodo pendet, quæ tam ex affectus essentia quàm causæ, &
Synthomatis præhenditur: Morbi autem essentia ex notione pro-
pria inuenitur. Hæc tam complexionem, quàm compositionem
memברי affecti complectitur: Ista intemperiem, illa figuram, nume-
rum, magnitudinem, & præter ea, tum contextum, tum situm, quo
sese mutuo uel afficiant uel adiuvant membra in corpore hominis,
respicit. Quæ singula ut cognoscat, qui curare desyderat, necesse
est. Sed hæc non nisi ex disectione corporum comprehendere licet.
Sunt insuper mederi uolenti nequaquam prætercunda, quæ mox
per censitis inseparabiliter coherant, qualia sunt ætas, sexus, uir-
tus & alia huiusmodi: deinde & ea quæ extrinsecus adsunt, cuius-
modi minime possunt, cuiusmodi sunt, regio, tempus anni, cæli sta-
tus, consuetudo, exercitatio, & ante acta uitæ uictus ratio, quibus
omnibus

Curatio

W.

quæ a
mederi comple-
ctitur.

D I A L O G V S.

omnibus rite perpenſis, tum primum Medico remedia indaganda ſunt, quæ à nullis quàm ab his quib. omnia hæc explorata ſunt, com-
mode inueniuntur. Quod ſi omnium indicationes cum principe af-
fectu conſentiant, faciendorum eandem indicationem præſtabunt,
Si autem inter ſe pugnant, aut ſi morbi promiſcui concurrunt, qui
uarium curandi genus deſyderant, hoc opus hic labor eſt, ibi opor-
tet Medicum in omnibus tum exercitatum tum natura prudentem
eſſe, ut cuiuſq; indicationis ſollicitæ poteſtate perpenſa & cum alijs
collatâ, quid potiſſimum laboranti accommodum ſit, eliciat, quippe
cum indicationi ab affectu ſumptæ omnes aliæ, uel maior copia con-
trarium præſcribant, Illa licet numero ſit inferior, magnitudine ta-
men & poteſtate plerumq; ſuperior remanet. Ibi quid primum quid
ultimum inuenire operoſiſſimum eſt. Nam is demum curator mor-
bi erit, qui & inuenire & perficere poteſt quid potiſſimum ex his ſin-
gulis ſuggeritur, & præſtare quo pacto quodq; horum peragit, hoc
artis Medicinæ munus eſt. Quanquam non nihil ad hoc ſuffragabit
facultas ipſa, cuius ratio in primis habenda eſt: Ita tamen ut ſemper
& ad cauſam, & ad affectum, & ad id quod per ſanitatem ut plurimum
obſeruâtum eſt, ac ad alia antea relata referre iudicium oporteat. Om-
nium itaq; agendorum cunctabundo conſilio examinato ad auxilio-
rum inuentiones perueniunt, & ad curatiuum munus descendunt,
ac iuxta propriam methodum ex ſingulis congeſtam medicamenta
deſcribunt. Verum ab hac conſultatione coci medicamentorum
omnino ſunt ſemoti, quemadmodum miniſtri publici à conſilijs ma-
giſtratus. Quo igitur pacto medicamentarius noſcere poterit, quib.
indicationibus hæc uel illa medicabula deſcripta, qua ratione in
idem tot ſimplicia commixta ſunt? an ex una intentione, an ex
contrarijs conflata, quæ fidei ſympſiarum committunt, niſi quan-
tum ex apparentibus (ceu rude uulguſ) eliciat. Cum autem huius-
modi medendi ratio, alia & alia ſit, in ſingulis ferme corporibus,
tum ob temperiem diuerſam, tum ob concomitantia ſynthomata,
tum ob cauſarum diſparilitatem, Demum ob ea quibus corpora no-

K

ſtra.

Medicamenta
n7

DIALOGVS.

stra extrinsecus obnoxia sunt, Neutiquam citra periculum humanæ uitæ ex his schedis fidei Pharmacopolæ creditis rectam medendi rationem Medicamentarius assequetur. Enimuero quod ad unius male affecti corporis salutem sollicitè indagatum est, ad omnes, etsi ex apparentibus notis similiter affecti uideantur, auxilium esse non poterit: non enim omnibus (ut in Prouerbio est) eadem remedia conueniunt, ob loca quæ affecta sunt dissimilia, tum in temperatura & habitudine, tum ob affectum concomitantia synthomata. At Empyricorum proprium est ex apparentibus tantum indicationem accipere ac ex similitudine mederi. Id quam fallax omniq; periculo refer tum sit, uobis per exempla indicabo. Sunt enim exempla in hac re pro firmissimis argumentis accipienda, quod ipsa oculis nostris cernimus usurpamusq; per exempla etiam audientes excitare maxime expedit. Sit itaq; aliquis cuius uenter male coxerat, cibumq; non solum respuebat, sed etiam per crebram uomitionem eieciabat, id totum ob pituita in sinu uentriculi redundantiam, quisquis rite illum medicatus est, primum uacuatione redundantis succi usus, deinde quæ uentris intemperiem ex humore superstitem alterent, imbecillitatemq; roborarent, tum ad esitandi prolubium, tum ad probiorem concoctionem, quod commode cum astringentibus calidis & amaris effectum est, partim ad intus deuoratis, ceu sunt Piper, Zinziber, nux odorata aut diatrion piperion, aut diospoliticon medicamen, partim extrinsecus cathaplasmatibus, qualia sunt menta, absynthium, & alia id genus calfaciendi uim & astringendi ceu antea dictum est retinentia, Victus insuper ratio, ut par erat pro tali affectione cum uini potatione obseruata, quibus tandem uenter ad symmetriam à qua discesserat, rediit. Per occasionem alius aderit qui ob flegmonem uel flauam bilem in uentriculo similibus fere synthomatibus uexatur, hunc si quispiam uel Pharmacopola uel Empyricus, qui ex apparentibus tantummodo iudicat, & ob paritatem synthomatum ad parem medendi rationem traducat, aut ex schedis prioribus ægro salubribus non solum nihil proficit,

et extrinsecus
curatio et
medicamentis
piperis.

DIALOGVS.

hil proficit, sed ægrum ipsum inemendabili periculo exponit, ad in-
 teritumq; eius exquisitè machinatur: quod hunc nec calfacientibus
 nec astringentibus mederi congruit, sed indicatione ab affectu,
 eiusq; causa ac particula afflicta, alijsq; mox recensitis accepta. In
 omni nempe morbo propria methoda ad curationem peruenien-
 dum est idoneis auxilijs: donec ad eam temperaturam quam habuit
 dum recte ualeret, perducatur. Quoties autem hic Medicafter in
 hos errorum uortices abreptus sit, si dicere pergerem mihi nec di-
 es iste sufficeret. Non possum tamen non dicere aliquas istius truci-
 datoris monstrosas curuationes, curationes dicere debueram, qui-
 bus insignem eius inscitiam cognoscatis, qua hæctenus claudi more
 ceu baculo innixus à uera medendi uia aberrauit. Interim multos
 perimens, plurimos trucidans, alios ad perpetuo deflendas calami-
 tates perducens, ut ad nihil aliud natus putandus sit quàm ad per-
 dendos homines. Quo simul imperitum uulgus (quod doctum ab in-
 docto discernere nescit) intelligat, sese toties delusum quoties cruen-
 tis suis manib; sibi pocula porrexerit. Eius itaq; temeritatis unum
 alterumue proponamus exemplum. Vos precor ciues arrectis au-
 ribus attendite, ac animis æquioribus, quæ dicturus sum, perpendi-
 te. Non multi exacti sunt anni, cum Iuuenem ob siccam uentriculi
 intemperiem medendum adiisset, cui medicabula ex calfacientibus
 & siccantibus indidit. Insuper etiam uentriculo cathaplasma ex are-
 facientibus admouit, eundemq; uictu siccante nutriuit, quali appa-
 ratu breui hominem ad marasimum & extremam ariditatem perdu-
 xit, in mortisq; exitium ceu mala Parca trahebat, quem alius quisq;
 qui commodis præsidjs occurrere nouisset, facile seruasset. Huc su-
 um errorem ipse humo contextit. Audite & alium huius in meden-
 do errorem, unde ignorantiam ipsius crassissimam lucidissime per-
 cipietis. Mulier erat nobilis, cui mensium suppressio ob utriculi in-
 flammationem contigit, huic calidissimis rebus, menses citantibus,
 ex ardenti uino exhibitis, omnem exundantem succum è toto cor-
 pore ad uterum fluere coegit. Inde flegmone indies aucto, nec ullo

K ij

auxilio

DIALOGVS.

auxilio uel educendi uel auertendi, redundantis humoris à particu-
la læsa, perfunctus est, cum tamen potior uis praesidiorum particu-
læ flegmone laborantis in hoc consistat, translato uidelicet sangui-
ne uel ad alias partes uel foras misso, exinde refrigerationi intende-
re. Sed hic nouus Thessalus eo usq; flegmona assauit, quo usq; & alia
uiscera torrefacta, affligebantur, ex tam insana curandi uia, mulier
exanimata è uita concessit. Non est obscurum, quam atrocem tem-
eritatem apud uirum religiosum commiserit, Franciscanæ sectæ
non infimum, quem Citrus in urinario meatu præhenderat, ipsum
calculo uexari credens, ob loci stillicidium rosonemue, hanc omni-
no calida & calculum euocantia (quæ à Græcis diuretica dicuntur)
administrauit, qualia profecto pharmaca, ex Galeni placitis, colle-
ctionibus in uesica uel renibus, uel etiam in orbitis urinaris adna-
tis, minime sunt exhibenda, sed potius humores qui fluere ceperant
quàm longissime auertendi. At hoc medendi uel rectius mordendi
genere chironica ulcera huic Franciscano quàm cito exciuit, quem
ulcerato Francisco ne ei admodum difformis foret cum magnis cru-
ciatibus commisit. Nota sunt hæc omnibus Franciscanis patriæ.
Addam & tertium insigne temeritatis exemplum, quo magis per-
spicua fiat eius inscitia. Nam dum centauricam manum cuidam no-
bili apoplexia resoluta, iam pridem à Medico gnaro derelicto, ad-
mouisset, eius capiti pituita oppleto, cathaplasma ex Camomelis,
Sisimbrio, Pulegio, Serpillo, Calamento, & alijs id genus calidis,
omni uacuatione, qua crassiores noxiūq; succum à sede affecti lo-
ci aut expurgasset aut diuertisset, neglecta, errore pudendo & exi-
tiali, cum satius fuisset, si has materias aceto incoxisset, & naribus
admouisset, quo uapor ad cerebrum delatus crassitudinis uitium
diffecisset, an forsitan facultas animalis, non potens defluere ad par-
tes infra caput existentes, per meandi uiam recepisset. Ad quod spi-
randi subsidium in hoc affectu ob uehementiam causæ grauissime
impeditum, officio tamen utcunq; fungens auxiliarem opem tulisset,
propter cognatam inter sese societatem, qua inuicem obsequun-
tur, colla-

III
regium Lema
in uisib.

D I A L O G V S.

tur, collatuumq; præstant fauorem. Ipse autem extremi stuporis & imperitiæ sola sua perfruens infania, hominem ante fata peremit. O scelus, quis eum Medicum non omnibus numeris odisse possit, qui Medicina, pro salute hominum quaesita, ad exitium & necem innocentissimorum abutitur, qui sibi conscius à tam nephario scelere, non temperat, & quo plurimos iugulet, plurimis medetur. Si uos ô ciues, tuq; Prætor optime, eū semper odio habuistis, & ut proditorem uitæ detestari consueuistis, qui hostem uel suum uel publicum ueneno interemerit, cur illum qui natos consanguineos, amicosq; uestros, male medicando sustulit, honore dignum putatis? an interesse creditis, si quis uel pharmaco uel ueneno homicidam agit? cur sibi nomen Medici fauetis, cum nihil minus sit quàm Medicus. Sed forsitan, quod uos illi opprobrio & uicio uertitis, ipse sibi pro infita arrogantia ad gloriam reputat, qui etiam eo insolentiæ deuenit ut iugulasse hominem medicatum esse iactet. Non perpendit miser officium Medici esse, nihil temerè, nihil sine ratione, nihil sine consilio audere, quoniam de uita hominis agitur: Hanc siue ferro: siue toxico: siue malis medicamentis ademeris, homicidij noxam incurristi. Quis Accesiam medicantem laudauit, qui quantumuis medicabatur, semper magis ac magis nocuit ægris, artemq; inquinauit, Approbatio artis rerum euentus est, quemadmodum militiæ peritum uictoria multijuga declarat illustremq; reddit. Hæc ideo recensui quo uos dum modo auxilio Medicorum egebitis cautiore efficiam, ne talem Medicum, qualem coram & uidetis & agnoscitis adeatis. Ne autem superioribus exemplis ueluti aboletis, ac longius repetitis, me nondum satis eius exitialem ignorantiam, conuicisse existimare poteritis, adhuc alia superesse scitote, quæ heri & nudius tertius ab eo commissa sunt. Quod si singula excutere uelim, nec finem dicendi facile inuenirem. Vnum tamen ut afferam me ingenij eius stupiditas admonet. Cum super ægrum ex flatuoso spiritu tumidum adijisset, cuius imus uenter digito pulsus tympani strepitum sonabat, ob spiritum uaporolentum, in spatio medio inter intestina

Amelia

DIALOGVS.

& peritoneum inclusum, ubi aquam inter cutem, aridam, ut ueteres locuti sunt, iam dudum concinnarat, hanc posteri tympanitam dixerunt. Erat uero iam dudum à Medicis non ultimi nominis præfagns derelictus, ab amicisq; desletus ac conclamatus. Noster tamen Medicaster Praxile Aonide stupidior, id est nullius iudicij homo, morbi nec spetiem nec malignitatem intelligens (nocentior enim hæc Hydropis in calido & sicco corpore est) sanitatem cum magno fastu pollicebatur, mox quoque pharmaca urinam elicientia, cuiusmodi sunt Apium, Petroselinum, Marrubium, Assarum, Nardusceltica, & alia id genus bibenda miscuit, ægroq; præbuit, tanquam flatuosus ille spiritus in sumine seu abdomine, perinde ac in utriculo conclusus potius eius generis medicamentis obediret, quæ per urinas excernunt, quam potestate attenuantibus pharmacis, quibus tenuior factus, partim absumeretur, partim per cutem tum euanesceret, tum expiraret. Similiter neq; per clisterem, cui oleum attenuantium partium ueluti rutæ infusum, seminumq; aliquot calidorum, cuiusmodi sunt, Cimini, Apij, & alia istius massæ ad utriusq; medicaminis præsidium iniectionum locisq; uicio proximioribus adhibitum, aliquid educibile foret, cum reuera hæc propria istius morbi methodus existat, per uias scilicet uiciniore, quod præter naturam est uacuare. Subinde & uentri cathaplasma admouit ex herba in humidis locis genita, dubio procul & ipsa humida, & naturæ refrigerantis (symphaton ipsi uocant, tametsi alia sit) perinde ac si tantus tumor uaporolentiorq; ille spiritus, per hanc materiam cogi posset, ut citius loco cederet, quam per cutem expiraret, nihilominus ipse suis nugis inhærens, tanquam scilicet curandi uiam comperisset, amicis percunctantibus beneficium sanitatis semper pollicitus est, donec sexto die æger uitam pro spiritu illo uaporoso efflasset. His satis credo me eius capitalem inscitiam & indelibilem stupiditatem ceu inuincibili argumento probasse. Ut eius temeritas omnibus perspicua sit, & quam inique ac impie sibi ipsi palmam in re Medica tribuat, nugacissimèq; hunc titulum circumferat.

Audet

D I A L O G V S.

Audet enim bonis omnibus ac doctis insultare, contumelias inferre, famæ ipsorum detrahere, insidias clancularias machinari, & tanquam Tessali infani filius se ipsum omnibus antepone, se solum sapere, se unum principalem Medicum fore, & quod humanum genus uel spiret uel aura fruatur superna, suæ industriæ reputat, omnes superiores de possessione deicit, omnibus nomen & famam præripit, qui tamen in solis stercorebus & fecibus Medicorum hucusque uersatus sit. Antigenidas in tibicinio apprime nobilis modulator, nihil æque se animi labore & angustia dicebat, quàm quod chorales monumentarij, tibicines dicerentur. Quo putas animo ferret Medici nominis communionem cum bælua tam indocta tam cruenta? profecto haud satis æquo. Sed satis audistis quàm egregijs facinoribus, quibus uirtutum ornatibus, sibi hoc nomen comparauit, quibus etiam ostentis hanc gloriam commeruit, quantis denique necibus mortalium, dexteræ suæ trophæa numerat. Quid restat? nisi ut communi consensu patriæ uirtutis necisq; Magister proclametur, hoc est, carnifex ab omnibus dicatur: quem titulum tot innocentissimorum hominum exitio parauit. Si olim à populo Rhomano Archagatus, qui tabernam in compito habuit, uulnerariamq; ibi exercebat, à sæuitia secandi urendiq; carnificis nomen (ut Plinius auctor est) accepit, exosusq; omnibus fuit. Cur te qui in neces hominum, tam turpiter, tam perfide, tam impie machinaris, alio nomine dignentur? Carnifex profecto es, & carnificis nomine uerius quàm quopiam alio nuncupandus. Imo illo deterior, quod is noxios homines aufert, tu insontes bonos & bene meritos perdis: ille ex magistratus & legum decreto necat, tu ex clancularijs insidijs & prætextu medendi pernitiem inferis. Sunt hæc omnibus apertiora, quàm ut silentio possint suppressi: sunt maiora, quàm ut possint uerecunde commemorari. Iam tempus adesse scio (nam tempus omnia reuelat & moderat) quod rationem actorum tuorum ex postulet: quod præstigijs tuis finem imponet, quod factis tuis mercedem rependet, hætenus ingenium pessimum dissimulasti,
diutius

Archagatus

D I A L O G V S.

diutius latitare non poterit : iam scelera, fraudes, insidiæ, perfidiæ, quibus pene uniuersæ naturæ hominum nocuisti, erumpunt, in lucemq; prodeunt. Vtinam in alio quàm in meo cognato crimina tua reuelata fuissent. Sed hoc Dei munere factum arbitror, cuius iusticia est suos perpetuò falli non sinere. Si tu ob lentitudinem uindictæ te tutum putasti, nunc crede quod seueritate pœnæ tarditatem re-
taliabit. Nunc cuncta lues semel adglomerata uenit. Quid dicam amplius iam medius teneris, iam uinculum Vulcanium incidi-
sti, è quo te extricare non poteris, quin flagitiorum tuorum meri-
tum, recepturus sis. At uideo quàm terrifico uultu nobis minaris, sed minime (crede) nos interpelles, scalpis caput, hoc te fontem esse fateris, hac nota te ipsum prodis, nec est quod iudicem toruis illis oculis pallorèq; inferno uel moueri uel terreri arbitreris, qui ex eo-
rum numero non est, ut uel minis terreatur uel blanditijs capiat, sed sui semp similis: qualem te inuenier, talem te iudicabit. Is autem fraudem, perfidiam, capitalem inscitiam, impietatem, crudelitatem, & alia tua improba facta, iam satis intellexit. Cognouit & illa turba circumstans. Nemo tam stupidus erit, qui tyrannidem tuam non exhorreat, qui carnificinam tuam non detestetur. Assunt non pau-
ci, quibus parentes, natos, coniuges, fratres, ac sorores trucidasti, quibus etiam amicos sustulisti, societateq; humana (qua in uita ni-
hil dulcius) spoliasti. Quod si ab his suffragia exigentur, te commu-
ni consensu damnabunt, te talem carnificem communi studio abla-
tum iri percipient, quod commune omnium periculum in te uer-
satur. Nec tanta Prætoris æquissimi poterit esse clementia, ut cum trucidatorem diutius perferet, quem non tam humanæ uitæ per-
emptorem quàm uniuersæ naturæ inimicum comperit. Sed ut ea quæ nostra interfunt prosequamur, si potes ad obiecta respondeo, crimina refellito, testimonia confutato, ne tuo ritu, hoc est, tyran-
nico & instar barbaricæ feritatis tecum agi, causari poteris: aut sal-
tem ad causam auunculi mei, in qua præcipue postularis, quod habes edicito, ne causa indicta damnabere. Id enim scelus, quo cæteris est
recentius,

DIALOGVS.

recentius, ita & notius. In primis itaque hominis temperaturam enarrato, morbum quo decubuit exponito, causam eius proferto, nisi enim causam affectus noueris, nec morbum quidem intellexeris, synthomata & alia coherentia, à quibus potissimum medendi rationem desumpseris, producito. Nam nisi hæc tibi solertissime explorata fuerint, quàm longissime à uera faciendorum ratione aberraris. PRÆTOR. Ne à scopo discedere uideamur, nobis edicito quo morbo Antonius tibi languere uisus est, & qualia ei pharmaca miscuisti. CIMBER. Dicam plane Prætor æquissime, sed ne me ob uulgare dicendi genus contemnas oro, Nam simplici enarratione utar, & quoad possum cauebo, ne ab hoc Philosopho in ambages Philosophiæ obstrusioraq; disputandi loca abducatur, quemadmodum ipsum totis uiribus conari sentio, quod in his subtiliter magis quàm utiliter Philosophi uersantur. Omnibus itaq; ab arte alienis obmissis, ad rem ipsam accedam. Antonius, de cuius morbo inquisitio est, capitis dolorē cū febre nō admodū adurente, atramē cōtinua passus est, aderant quoq; uigiliæ cum alienatione. Ego præcipuam curandi rationem putaui dolori ablationem. Ad hoc ipsi Pharmacum à me pluries expertum temperaui, ex uino uidelicet maluatico, cui Hel-lebore, Agariciq; ac Brioniæ partes cum Cardomomo Cubebis, Mace, nuce Muscata, Galanga, Been, alba & rubea, Gariophilis, Cynnamomo, radice acori, Thymo, Epithymo & Zuccarum immisi, & post debitam decoctionem per saccum percutum distillaui, quo faciendi modo tam delicata sit potio, ut nulli qui ipsam degustarit displicere poterit. Nam ad formam Claretii redigitur. Verum hic modus præparandi pharmaca à cæteris aromataris ignoratur. At ego magna industria à Magistro meo in Confluentia didici, cum qua inter in potione etiam multos curaui, dolorem capitis cum deliramento passos. Est mihi ac semper fuit infallibile in his casibus, siue cum febre siue sine febre fuerint, medicamentum. Imposui quoque capiti eius cathaplasma ex Mandragora Iusquiniano, capitib. Papaueris opio cum oleis refrigerantibus, ceu sunt nenuffaris &

L

uiolarum,

*harding
A. p. m.*

Antonius

*Antonius
m. a. l. a.
n. a. i.*

p. d. i. o.

DIALOGVS.

uiolarum. Tandem uino ardenti ac mustilaginibus dolorem lenien-
 ribus, & somnum prouocantib. admixtis, ut his dolorem capitis am-
 putarem: In hoc sperans me bene & prudenter egisse. Nam hūc me-
 dendi modum tanti esse credo, ut eum ipsum longe excellere putem,
 qui à doctoribus uestris passim obseruat, quo primum per Syrupos
 digerunt, post hac uel per enemata uel catharica expurgant. Demū
 confortare se dicunt, cū semper ægrum imbecilliozem reddant, de-
 mum iterū ad ea quæ egere faciunt redeunt, quasi qui semper eun-
 dem ad lapidem nauim ducant, donec nauim frangant. Quid plura,
 tot pharmaca ingerunt, toties aluum purgant, toties uiscera imbe-
 cillia cruciāt, ut grauior sit Medicina quàm morbus ipse. Id ita habe-
 re sese satis nouerint hi, qui potiones istas gustauerunt. Quod si ali-
 quoties sanitas ad huiuscemodi medicationem sequit: sequit autem
 plurimum: tanta tamen cum molestia, tanto cum tedio id efficit, ut
 satius sit uel mori uel ultima quæq; experiri, quàm diuturno crucia-
 tu torqueri. Accedit non parum præter ea incommodi ægris uestris
 ex aromatariorum uestrorum imperitia, qui lucro uerius quàm uel
 honori Medicorum uel hominum saluti student. Non ea fide ac dili-
 gentia antidota præparantes, qua à doctoribus describuntur. Neq;
 in eorum officinis simplicia, quib. uires integræ efficacesq; sunt, cō-
 periuntur. In primis enim transmarina, in quib. præcipuam spem
 reponitis, adeo sunt uiribus expoliata, adeo sophistica antequam ad
 nos deferūtur, ut melius foret ipsis carere, quàm magno precio coe-
 mere. Campestria uero & hortulana tam sunt ignota aromatarijs,
 tam negligenter conquisita, tam perperam asseruata, ut parum uti-
 litatis hi consequūtur, qui illis perfruūtur. Nam quid dicam, In her-
 barum cognitione uix decimum reperietis, qui præter urticam, pe-
 trofilinū, & alias paucissimas, etiam uulgo notas herbas ad officinā
 destinatas probe cognoscat, omnes uetularum & herbariorum nun-
 cupationib. inhaerent, nullus ex eis sua manu eas colligit. Sed quid
 colligeret quod non nouit, quæ itaq; in ignorantia congregant, in
 squalore & factoribus conseruant, & ad mœstitiam & calamitatem
 ægrorum

mon/ur
 mod/ur
 in suis
 p/ur/ur
 in

mon/ur
 negligenter
 p/ur/ur
 p/ur/ur

in

p/ur/ur

D I A L O G V S.

ægrorum dispensant, qua in re Medicum fraude sepe deludunt, quid pro quo, ut in prouerbiū abiit, exhibentes. Tandem hæc oīa in iacturam & periculum ægroti redundāt, qui pharmacis sæpenumero perimuntur: quib. sese sanatum iri sperant. Dicito tu mihi ô Philo-
sophe, quem aromatariū uidisti, qui iuxta traditiones physicorū ge-
nera herbarum tum campestriū tum hortulanarum in florib. folijs
stirpibus, radicibus, seminibusq; cognouisset: an ne omnes uetulis
& idiotis ut dixi innituntur, quod quā periculosum sit, tuo iudicio
æstimandum relinquo, Ego autem qui à teneris annis sub meis Ma-
gistris, quos tu mechanicos uocas, maximo labore omnium harum
rerum pro officina necessariarū figuram, faciem, formam ac dispo-
sitionem naturalem didici. In adultiori ætate adfueui. Non mirum si
modo in talium cognitione alios antecello. Accessit insuper artifi-
cium, ut ea quæ ad usum Medicum sunt optima meis manib. perco-
quare & temperare doctus sim, modo etiam delicatiore quā ulli ue-
stri aromatarij. Quid dubitas talia mea medicamenta lōge ualentio-
ra his quæ per aromatarios uestros præparantur fore? Ego his de
causis tantā fiduciam in illis repono, ægrosq; habendos iubeo quan-
tam nemo doctorum in suis antidotis habere sit ausus, quod hi alie-
no labori confidere habent. Præbetq; ea res non modicam spem sani-
tatis ipsis ægrotis, cum tale antidotum ex manib. meis sese acceptu-
ros agnoscunt, quod si aliquoties secus ac putauerim ceciderit, tam
culpabile non erit, cū etiam boni sagittarij sæpenumero à scopo ab-
errant. PHILOSOPHVS. Iam satis perspicuum me etiam tacente
esse arbitror, Prætor disertissime, quanta sit hominis istius infania,
qui morborum quos curat non solum notiones, quas scire necessari-
um est, sed etiam uulgarium Medicorū nuncupationes ignorat. In-
terrogatus enim uero de Antonij auunculi mei morbo, synthoma
profert, rationes suæ medelæ afferre iussus, coquinariæ fumos præ-
tendit. Dignus pfecto qui fumo puniatur, quod omniū oculos tam
crasso fumo præstringit. Cocum merū, aut cupediarium loquentem
plane audiuius, Medicum qualem sese iactat nusquam pcepimus.

DIALOGVS.

Quis nempe illum Medicum estimabit, qui nil medicum uel enſic-
re uel operari nouit: ſicuti neutiquam illum poetam, aut muſicū cre-
dimus, qui præter cantum aut numeros uel canit uel ſcribit. Quippe
cum coquere tum pinſere, & id genus ſeruilia facere, ad Medicū ni-
hil magis attinet, quàm uestes incidere, conſuere, ac ſarctionari, &
ſiqua alia ſunt in reip. ſordida opificia ad magiſtratū, cui ſatis eſt
his recta ratione uti poſſe, non facere. Sic nec Medico pigmenta ca-
thaplaſmata, catapotia, bellatia, tragemata, alexipharmaca, & id ge-
nus alia commiſcere opus erit, ſed ſcientifica ratione his nouiſſe p-
fungi. Quod ſi in parandis huiuſmodi antidotis impbi ingenij opi-
ficem naſtus fuerit, qualem tu modo depinxiſti, qui uel fraude uel ig-
nauia, & opere, & opera ſua abutitur, Is tibi pfecto ſimillimus erit,
nec lac lacti, nec ouū ouo magis ſimile, quàm tu illis, quos modo tuo
penicillo deliniaueras, qui uſq; hodie cū eis eundem geſtas amiſtū.
Omnia etenim uitia, quæ ſingulos habere notaſti, in te uno & ſolo
reſident. *Eſ nempe* inter ignauos ignauiffimus, inter inſcios inſci-
entiſſimus, inter fraudulentos fraudulētiffimus, inter ſophiſtas nu-
gaciſſimus, inter improbos improbiſſimus. Si memineris te ex eo-
rum grege fuiſſe, ex æquo meminiffe uidebis, quantis nugis oīa tua
egeris, quanta impoſtura, quanto fuco, ſingula oppleueris, qui toti-
es umbram pro corpore, adulterina pro natiuis, amarum pro dolci-
uile pro precioſo, necem pro uita, ex taberna tua tum uendideris, tū
prædeſtinaueris. Et qui modo rudentes & remos cū armis permuta-
ſti, audes eos qui tecum in eodem ludo nutriti, tot fraudib. inceſſere.
quasi *Eginita* Cretenſi melior ſit. Quis melius lupū quàm lupus no-
ſcit? Quis indignius meeſum quàm Clodius accuſat? Nihil minus
neceſſe fuit quàm hoc ulcus tangere, quàm hæc carcinomata refri-
care, ſed tibi minus cordis quàm oris ineſt, pari nanq; fronte ac im-
pudentia effuſiſti, te ab ineunte æuo omnium præſidiorum materiā
nouiſſe, & adultiori ætate impenſo labore illam quaſiſſe, ut ſaſtigiū
artis ſolus pene attriſſes, quaſi omnium rerum quas officina medi-
camentaria exigit, cognitiōem ſolus haberes. Quid à te dici potuit
nugatiuſ.

DIALOGVS.

nugatius, cum reuera in noscendis simplicium medicaminum generibus, tua peritia nunquam tanta fuit, ut Petrosilinū probe cognosceres. Seridis herbae uulgatissimae genera, secundum faciem distinguere neutiquam potueris, Intybam penitus ignorares. Quid Eupatorium? quid Epatica? quid Centaurea? quid Napi? quid Eruca? quid Sesimum? quid Strutium? quid Condiss? quid Amomum? quid Fumaria? quid Gramen? & alia sexcenta officinae delegata prorsus nescires. Tanta in materia medicamentorum tua est peritia, si mentior, profer in medium recensita, & unum aut alterum iuxta Germanam speciem in suis floribus, stirpib. stapis, radicibus, ac folijs, circumscribe, patiemur à te redargui mendacj, iniuriæ reuinci. Sed dū alios ignorantia insimulas, te ipsum omnium ignorantissimum indicasti, & te ipsum magis infamasti, quàm quod aduersus illos quicquam probasti. Non sunt exotica quæ tibi proposui, nec ab Indis aut Trogloditis petita, nobiscum sunt, nobiscum nascuntur, & quæ singula tituli scriniarū simplasiæ adesse pollicent, sed quàm uerè, quàm synceriter reddant, tu tuiq. similes uiderint. Quorsum igit se se tua ineffrenata iactantia proripiet, quæ eo est intollerabilior quo periculosior, & bonis omnib. execrabilior. Tu tibi palmam in arte medicamentaria arrogas, cum adsint qui te uulgatissima opificij nūquam nouisse asserant. Tu cæteros pharmacopolas, tum opere tum opera te superasse gloriaris, cum hic adsint qui te obsoniorū potius quàm pharmacorum coquum fateantur. Edicito saltem unū insigne opificium, quod præ alijs unquam concinnasti. Edicito plane, hic pone me sunt qui propere refellere possunt, qui rotundo ore enūciant te ne pycheam quidem (quod omnium quæ officina habet pharmacorum factu facillimum est) unquam probe confecisse. Quod si, & Tragemata, & Bellaria, aut Anysum, Coryandrum, Cynamomum, & alia id genus, ductili tunicarū specie circundare posse te iactas, item saccarum in uarias rerum effigies, aut placentarum diuersa genera ut masapanes, cum amigdalidis aut pinearum nucleis effingere, ganec id est ueditatio non artis ostentatio, dulciariumq. uerius, aut cupe-

DIALOGVS.

diarium, quàm pharmacopolam repræsentans, quin imo & mulierū
huiusmodi extant opera. Quod si nec coquinariam, cui ex professo
addictus es, cui à teneris (ut fateris) mancipatus fuisti unquam con-
summate attigeras, qua temeritate aut infania, aut quo merito ap-
pellem nomine nescio. Medicinam omnium maximam & sicut præ-
clarissimam ita difficillimam ac profundissimam profiteri uel recti-
us prostituere ausus es, cū harum rerum quæ ad Medicū pertinent,
nec prima elementa nouisti, plus quàm Celtica hæc est audacia. Id ita
habere sese ex ipsa responsione, quam de auunculi mei morbo inter-
rogatus, attulisti, hac luce clarius apparet, qui in tanta corona ho-
minum tam inscite, tam ridicule, de affectus natura, quem sanādum
suscepisti, in medium retuleras, cum nec morbi notionem, quam in-
primis eū scire oporteat, qui morbos sanare cupit, nec causam eius
sine cuius notitia morbus rite curari nequit, intellexeris. Quid igitur
alterum te dixisse arbitraris, Antonius capitis dolorem passus
est, Antonius febre correptus est, ac si dixisses Cimber animal est,
Cimber bipes est, ne asinus recte intelligaris. Es profecto ipsis asi-
nis, qui omnium brutorum stupidissimi sunt, stupidior, qui aliud nu-
mero unum, aliud specie unum, cognoscunt. Tu uero quod genere
tantum unum est, numero unum enuncias. Getam enim curatorem
suum (dato ipsum ita uocari) ut numero unum asinus agnoscit, ob-
id illi auribus micat, rudis, lasciuit, utiq; indicans se familiarem ag-
noscere. At hominem quem uidet primum, ut hominem cognoscit,
ad quem illa non facit, nec tamen eum fugit ut à Camelo conspecto.
Cognoscit itaq; asinus hominem, & hunc hominem eodem modo ui-
am & hanc uiam norit. Tu uero & Cephalgiam & febrem ceu unum
numero unum quodq; foret pronūcias, cum uterq; multiplex sit af-
fectus, tum numero tum specie, genere tantum unus. Si communes
ipso esse noris, genereq; tantum unum, cur nomine cōiungi id quod
numero unum est indicas? An nō intersit qua oratione uel nomine
indicas quod numero unum sit uel plura. Si febris intemperies cali-
da est, eademq; specie multiplex genere tantum una, quomodo eam
nomine

DIALOGVS.

nomine comūni ad hunc affectum notificandum, qui tum specie tū numero unus est sine differentia ipsam ad speciem reducentem, rite usurpas. Similiter & Cephalgia, quæ ex intemperie uel similariū uel instrumentalium partium puenit, aut quatenus eis uel uulnera uel ulcera uel obstructions uel inflammationes inferunt, ut actionem in eis offendant, succrescit, maleq; habet qui quicquam horum in capite perpetiatur, quo itaq; pacto affectus tam diuersos, unū numero dicere poteris, si nec unus numero est, quemadmodum non est, sed genere tantum. Neutiquam igit erit permittendum ut illa, ceu sunt comūne & proprium, partibile & impartibile, in unum confundas commisceasue, quod si notionem cuiusuis affectus rite absolvere uolueris, dialectica opus erit, quæ id te docebit, ut nomini communi quod generis uicem habet, propria & adæquatam addas differentiam. Ex quib. duobus uel aliquando tribus notionem constitues integram, ut notio hominis, est animal rationale, mortale, sed hoc intelligere neq; tui ingenij neq; eruditionis tuæ est, qui tui semper similis, tuis affanijs inhæres. Habet enim uero morbus quiuis suū genus, habet & suas differentias proprias, quod si non alias tamen differentiarū loco causas accipit, quo notio sua integra resultat, quod notio omnis ex genere proprio, & differentia propria constet, id & pueri intelligunt, ut ergo notionem morbi exacte exprimas, & genus & differentias afferas oportet. Nā nisi illa attuleris nequaquam morbi notionem te explicasse puto, si etiam nomen, quod in medio usu loquendi obuersatur, attuleris. At quo pacto is uel genus uel speciem afferat, qui nec genus ullum habet, nec speciem aliam quā cucullati monstri, hoc est infernalis furia refert. Affer primum genus tuum si quod habes, quemadmodum decet hominem legitimum iudicium subeuntem. Depone speciem adulterinam, & date propius intueri. Nam an albus sis an ater nescimus, non poteris Protheum agere, nec simul Thetidem ac Galatheam amare. Sirius cum non sis ne syriſſa, aliud est Hippocratis præcepta, aliud inania rerum simulachra imitari. Aliud Lolli fucum, aliud Lolij puluerem oculis imponere,

DIALOGVS.

nomine comūni ad hunc affectum notificandum, qui tum specie tū numero unus est sine differentia ipsam ad speciem reducentem, rite usurpas. Similiter & Cephalgia, quæ ex intemperie uel similariū uel instrumentalium partium puenit, aut quatenus eis uel uulnera uel ulcera uel obstructions uel inflammationes inferunt, ut actionem in eis offendant, succrescit, maleq; habet qui quicquam horum in capite perpetiatur, quo itaq; pacto affectus tam diuersos, unū numero dicere poteris, si nec unus numero est, quemadmodum non est, sed genere tantum. Neutiquam igit erit permittendum ut illa, ceu sunt comūne & proprium, partibile & impartibile, in unum confundas commisceasue, quod si notionem cuiusuis affectus rite absolvere uolueris, dialectica opus erit, quæ id te docebit, ut nomini communi quod generis uicem habet, propria & adæquatam addas differentiam. Ex quib. duobus uel aliquando tribus notionem constitues integram, ut notio hominis, est animal rationale, mortale, sed hoc intelligere neq; tui ingenij neq; eruditionis tuæ est, qui tui semper similis, tuis affanijs inhæres. Habet enim uero morbus quiuis suū genus, habet & suas differentias proprias, quod si non alias tamen differentiarū loco causas accipit, quo notio sua integra resultat, quod notio omnis ex genere proprio, & differentia propria constet, id & pueri intelligunt, ut ergo notionem morbi exacte exprimas, & genus & differentias afferas oportet. Nā nisi illa attuleris nequaquam morbi notionem te explicasse puto, si etiam nomen, quod in medio usu loquendi obuersatur, attuleris. At quo pacto is uel genus uel speciem afferat, qui nec genus ullum habet, nec speciem aliam quā cucullati monstri, hoc est infernalis furia refert. Affer primum genus tuum si quod habes, quemadmodum decet hominem legitimum iudicium subeuntem. Depone speciem adulterinam, & date propius intueri. Nam an albus sis an ater nescimus, non poteris Protheum agere, nec simul Thetidem ac Galatheam amare. Sirius cum non sis ne syriſſa, aliud est Hippocratis præcepta, aliud inania rerum simulachra imitari. Aliud Lolli fucum, aliud Lolij puluerem oculis imponere,

DIALOGVS.

nere. Aliud est Medicum esse, aliud chimistam agere, hunc fumus excusat, illum humus redarguit. Sed præter pensum in illa incidimus. Vt ad limites artis Medicæ redeamus tempus admonet. Audisti unquam offensam actionem morbum nominari? morbus omnino affectio est, quæ actioni incommodat, hunc synthomata ceu umbra corpus concomitantur, huic in primis curatio debetur, synthoma ut synthoma est, nec curationem indicat, nec rationem affectus habet, nemo enim claudicationem sanat, id enim ridiculum foret, sed morbum qui hunc efficit, ueluti est flegmon uel alius quispiam, hunc omni ratione discutere tentamus, ut hoc abolito rectus incessus redatur. Tu autem nec morbo nec causa eius (quæ in quouis morbi genere scrutanda est, nam ea præsentē nec morbus, nec synthoma adimipotes) perpenſa, quod summo studio exquirendum foret, contemnis, aut peruerſe facis, hominesq; non ſecus ac sylueſtres aproſ tractas, nam nihil certi habes ad quod inſtitutum conſilijue rationes referas &c. Quare dii tibi dent quæ mereris cum curatione iſtā tua, homo omnium qui ſunt, qui fuerunt, & qui futuri ſunt confidentiſſime.

Thō.

NORIBERGAE APVD VALENTI-
num Neuberum, impenſis Bernhardi
Viſcher.

ANNO

M. D. LIII.

